

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI

—
POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.

V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 9 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Kmetski stan in klerikalna stranka.

Vodstvo klerikalne stranke v Ljubljani upeljalo je v zadnjem času novo taktiko, ki upošteva nekako moderno demokratično stremljenje časa, ki naj tudi v tej stranki upelje vsaj na zunaj in le za površnega opazovalca demokratično načelo. Posebno zadnje državnozbornske volitve so se vršile v smislu te nove taktike in kakor je videti sedaj, se poslužujejo tudi pred sedanjimi deželnozbornskimi volitvami istega sredstva. Izbrali so namreč kandidate za državni zbor in sedaj tudi za deželni zbor iz raznih, ponekod tudi socialno nižje stoječih slojev, nekatere celo iz priproste ljudstva. Ker je znano, da je bila ravno v klerikalnih strankah od nekdanj v navadi nadvlada ali duhovskega stanu ali pa sploh posameznih pogosto privilegiranih oseb, moramo se vendar vprašati, je li to novo, na zunaj nekako navidezno demokratično postopanje pri zadnjih volitvah, res korak naprej v demokratizmu, je li to vendarle nekaka modernizacija starega klerikalnega sistema?

Reči moramo, da je vse to ravnanje le navidezno, da je vse to le pesek v oči onim, ki so bili s starim ustrojem nezadovoljni in ki so v smislu sedanjega duha časa uvidevali pravi, socialni, narodni in prosvetni napredek le v splošni demokratizaciji vseh javnih zastopov in javnih mest sploh.

Zastopniki, ki so se izvolili iz ljudstva, niso ljudski zastopniki, in kandidati, ki so se sedaj določili kot pristni kmetski kandidati, niso pravi zastopniki svojega stanu. Vsi so bili z vso skrbnostjo in previdnostjo izbrani od osrednjega klerikalnega vodstva v to svrhu, da bo tem sigurneje ostala neomajana popolna samovlada vodstva, da bo posameznim osebam, ki so sedaj na krmilu v stranki, ostala zasigurana prva beseda tudi v naprej.

En sam pogled po celi vrsti teh „kmetskih“ ali „ljudskih“ poslancev in kandidatov bo vsakogar prepričal kako resnična da je ta naša trditev. Povsod in vedno vidimo tu skrajno nesamostojne može, bodisi, da so po svojem značaju in po svojem duševnem stanju nezmožni za vsak samostojen nastop, bodisi, da so gmotno tako odvisni, da sploh ne smejo samostojno nastopati, bodisi pa tudi, da so tako vzgojeni v smislu stare socialne mizerije, da se ne upajo imeti svojega mnenja v družbi kakoga

Šusteršiča ali pa Šukljeja. Tega vjamejo vsled njegove kratkovidne in omejene slavohlepnosti, drugega so pa priklenili v njegovih slabih časih s kakim posojilecem, ali pa drugim kreditom, potem so mu pa hočeš ali nočeš natvezli kandidaturu.

Cela velika in mešana družba vseh teh klerikalnih zastopnikov je vendar tako skrbno in previdno sestavljena, da odločujejo le posamezne osebe, katerim je paljudska korist deveta brigada, in ki imajo za kmetske zahteve in potrebe tako malo smisla, da ostanejo vse obljube kmetu le obljube. Število teh edino odločujočih oseb je tako majhno, da imamo na eni roki veliko preveč prstov, če bi jih hoteli sešteti na prste.

Od „kmetskih“ zastopnikov pa ni ne eden vmes. Tako je naš kmet, kakor je bil poprej vedno, tudi to pot opeharjen s strani klerikalnega vodstva, ker je volil poslance v najboljši nadi, da dobi v njih res kmetskega zastopnika, v resnici je pa volil same slamnate može, ki poleg dr. Šusteršiča nimajo ne besede ne glasu.

Če si hoče torej naš kmet odpomoči, nastopiti mora popolnoma samostojno pot, izvoliti si mora take zastopnike o katerih je prepričan, da bodo znali zastopati kmetske koristi, tudi če bi to velikim gospodom, kakor so klerikalni voditelji, ne bilo ravno po volji.

Kmetje ribniške doline so to že parkrat poskusili, uprli so se usiljenim kandidatom in izbrali svojega. Ker je bil pa ta ljudski kandidat tudi v klerikalni stranki, imelo je vodstvo lahko igro. Prepovedalo mu je na kratko sprejeti kandidaturu; zdaj je bil seveda ves upor brezuspešen, ker kandidat prisiljen sam ni hotel. Tako torej ne gre. Ker pa v klerikalni stranki ni mogoče kmetu predrati s kandidati svojega zaupanja, ne preostaja drugega, kakor da to poskusi izven klerikalne stranke. Če hoče imeti torej kmet zanesljive in zavedne zastopnike svojega stanu v prihodnem deželnem zboru, glasovati mora za neodvisne, izven klerikalne stranke stoječe kmete, ki so sposobni in pripravljeni zavzeti mesto poslancev.

Boljši bi bil en sam tak neodvisni kmetski zastopnik, ki bi v deželnem zboru nastopal samostojno za kmeta, in bi vedno in pri vsaki priliki razkrinkal brezbriznost in

nedopustno brezobzirnost obstoječih strank napram kmetu, katerega poznajo samo za časa volitev, katerega takrat pitajo z obljubami, potem pa zanj nič ne store, boljši bi bil samo eden tak, kakor deset onih, ki morajo molčati, dokler ne dobijo povelja od dr. Šusteršiča, če bi med tem kmet tudi poginil gladi in revščine.

Pri bodočih volitvah zavednemu kmetu ne bo težka izbira: kjer ima svoje neodvisne kandidate, odloči se naj brez premisleka zanje, le če se take uvede v deželni zbor, upati je, da dobi kmetski stan kdaj tam odločilno besedo, kjer bi mu z ozirom na njegovo število in njegovo važnost že davno šla.

Baron Schwarz.

Tiho, da skoraj nihče ni izvedel, niti uradni korespondenčni urad ni poročal te vesti v Ljubljano, je postal iz našega c. kr. deželnega predsednika, preprostega Teodorja Schwarza — baron Teodor Schwarz. Kakor sicer pravijo, je naš c. kr. deželni predsednik le še čakal tega odklovanja, da se potem umakne v zaslužni ali nezaslužni pokoj, vendar pa, kakor je videti, čaka gospoda barona Schwarza še precej težavno delo v naši deželi — izvedba deželnozbornske volilne reforme, kajti ne verjamemo, da bi dunajska vlada poverila ta posel kakemu novemu možu, kateremu bi ne bile naše razmere niti toliko znane, kakor so gospodu baronu Schwarzu.

Baron Schwarz je imel enako nalogo že pred letom, katera pa mu najbrž ni prinesla baronstva, ker je ni mogel izvršiti vsled burne obstrukcije. Ne bomo sodili krivo, ako trdimo, da je imel gospod baron Schwarz glavno zaslugo za skrpanje one volilne reforme, katera se je predložila bivšemu deželnemu zboru in s katero se je hotelo za nedogleden čas zopet zagotoviti nemškemu veleposestvu in z njim Nemcem nadvlado na Kranjskem.

Da gospod baron Schwarz ni nikdar in tudi ne bo nikdar čutil z narodom, ki tvori preogromno večino v deželi, je umevno samo ob sebi, saj je Nemeč, in kranjski Nemci so imeli pri svojih nacionalnih zahtevah v njem vedno in vselej najboljšo oporo. Da so se vršile pod njegovo vlado naravnost protizakonitosti v korist Nemcem, je slovensko časopisje jasno dokazalo, da se je kršila uradna tajnost, da se je zlorabljal uradna oblast v oškodovanje slovenskih koristi na ljubo in v dobiček Nemcem, je dokazana stvar. Kako je poslovanje vladnih uradov, pač najbolje kažejo večne pritožbe o počasnosti tega poslovanja.

LISTEK.

V bedi.

Črtica.

Spisal Fedor Gradišnik.

Debel sneg je pokrival mestne ulice... Stari ljudje so govorili, da že dolgo ni bilo tako mrzle zime. Vse je bilo doma, nihče ni šel brez opravlja na ulico, saj je bil vsakdo vesel, da je mogel sedeti v toplo zakurjeni sobi.

Pred visoko, trinadstropno hišo je stala mlada, v veliko črno ruto zavita deklica... Tresla se je od mraza in njene lepo razvite, polne roke so bile popolnoma prezeble.

Tesno se je zavijala v ruto in sključena stala pred velikimi vežnimi vrati.

„Dal Bog, da bi ne bilo zopet zastoj!“ je pomislila in globoko vzdihnila. Nato je šla počasnih, negotovih korakov v hišo.

Iskala je službe, dela. Ves dan je že hodila po mrzlih mestnih ulicah, šla v to in ono hišo ter prosila za službo, a vse njeno letanje, ves njen trud je bil zaman. Povsod so jo odslovili, češ, da že imajo deklo in da so povsem zadovoljni z njo.

Teško ji je bilo pri srcu. Bolno mater ima doma, soba je mrzla in nezakurjena in niti koščka kruha nima, da bi ga dala ljubi bolnici. Ona sama je mlada in zdrava in prenesla bi bežo, lakoto in mraz; a mati je stara in bolna in ležati mora lačna v nezakurjeni sobici.

Povsod, kamor je prišla prosit službe, je povedala, kako je nesrečna in da ne išče dela, da bi mogla živeti ona, ampak da bi dala materi, ki od gladi in mraza umira.

Dobrosrčni ljudje so skomizgnili z rameni ter jo pomilovali.

„Radi bi vam preskrbeli službo, a ne vemo, kje in kako! Povprašajte tam in tam, morda vas vzamejo.“

Tako in enako so govorili in uboga Marica je šla dalje, a vse je bilo zaman. Povsod je našla euo in isto: prijazne, tolažeče besede in drugega nič.

Spomnila se je matere.

Pri spominu na bolno mater je Marici nekaj krčevito stisnilo srce... Smrt! Ah, da bi umrla ona, ki jo ljubi tako goreče, ki bi dala za njo vse, kar ima, bi tudi za njo ne bilo več veselja. Če umre mati, potem, potem tudi njej ne bo več obstanka.

Od najnežnejše mladosti je bila vedno le pri materi, skupno sta se veselili, skupno tudi trpeli, in da bi bilo

zdaj naenkrat vsemu temu konec, da bi prenehalo biti najblažje srce pod solncem božjem! Ne, ne, to se ne sme zgoditi, to se ne more zgoditi!

Službo si poišče in prinesla bo materi jesti in piti, zakurila ji bo sobo in kupila zdravila. In zopet bo zdrava in pričelo se bo novo življenje, polno sreče in tihe zadovoljnosti.

Tako si je mislila Marica in šla je na pot. A čim dalje je hodila, tembolj se ji je krčilo srce. Dan se je že nagibal proti večeru, a ona še vedno nima službe, še vedno nima niti vinarja za bolno staro mater. Tu v tej hiši še poskusi, tu mora doseči, kar namerava, tu mora dobiti službe.

V takih mislih je stopala po kamenitih stopnjicah navzgor. Zeblo jo je, da se ji je treslo celo mlado, bujno razvito telo.

Prišla je v prvo nadstropje. Obstala je, sklenila je roke in povzdignila oči, nato pa je stopila k prvim vratom in pozvonila. Srce ji je burno bilo in nakrat ji je postalo vroče. Morda, morda se ji pa posreči. Večer je že in mati čaka, ona pa še vedno nima službe.

V tem so se odprla vrata. Stara sključena ženica jo je vprašala, česa želi.

„Ali bi mogla govoriti z milostljivo gospo?“ je vprašala Marica boječe in stopila korak bliže.

Sam ministrski predsednik se je pritoževal, da v kljub uriganju ne dobi od kranjske deželne vlade poročil o škodah po ujmah in drugih nesrečah. Pač je res težko potem verjeti, da ima taka vlada sploh kaj pojma o dolžnostih napram ljudstvu, a gotovo se ji sme z vso pravico odrekati, da bi mu bila celo naklonjena, da zasluži njega zupanje in spoštovanje.

Če velja stari pregovor, da riba smrdi pri glavi, potem je lahek zaključek, da mnogo krivde, ako ne cela, zaradi teh in enakih nedostatkov, da rabimo najmilejši izraz, zadene ravno onega, ki je na čelu celemu vladnemu aparatu, onega, katerega sveta dolžnost je in mora biti, da se kot najvišji uradnik v deželi čim najstrožje drži besed, izrečenih z mesta ministrskega predsedstva, da ni ljudstvo zaradi uradništva, temveč uradništvo zaradi ljudstva. Le škoda, da take besede veljajo le za ministrske programne govore, da pa ne najdejo odmeva tam, kjer bi bilo najbolj potrebno, da je marsikaterikrat zadnji sluga kakega c. kr. političnega urada v tem oziru večji gospod kakor pa ministrski predsednik sam.

Ne bomo odrekli gospodu baronu Schwarzu njegovih zaslug, ako jih ima — zapisane so najbrž in debelo podčrtane v zapiskih onega c. kr. avstrijskega ministra, ki na nemškonalnih shodih agitira za nemški šulferajn in sūdmarko ter komaj čaka, da bi slovenski klin izginil izmed Nemcev in sinje Adrije — in prav iz sreca mu privoščimo njegovo baronstvo tudi kot nagrado za te zasluge, ali ravno tako mu najprisrčneje želimo, da bi se šel čim prej stalno odpočivat od velikega truda, ki ga je imel pri tem naporem delu.

Sicer, kakor smo že rekli, ni mnogo upanja, da bi osrednja vlada pred ugotovitvijo deželnozborske volilne reforme mislila na kako tako izpremembo pri naši deželni vladi, ali želeli bi je bilo in sicer prav nujno, kajti prepričani smo, da bo imel sicer bodoči deželni zbor zopet opravka z zakonsko postavko o volilni reformi, katera bo zvesto prikrojena po željah naših Nemcev, in kvečjemu tudi še po strankarskih zahtevah naših klerikalcev, katerim je bil deželni predsednik ako ne očiten, pač pa gotovo skriven prijatelj in zaveznik. Saj vemo, da jim je treba potrkati le na gotovih skrivnih vratih, in ni jim treba strahu, da ne bi se uresničile njihove želje. Zato tudi precej opravičeno lahko domnevamo, da je vetrič, ki je prinesel gospodu Teodorju Schwarzu baronstvo, prej pihal tudi po teh kotih, in vse bolj se nam utrja prepričanje, da bo imel bodoči deželni zbor opraviti glede volilne reforme že z dogovorjeno, gotovo stvarjo, prej dogovorjeno in prej gotovo, predno je deželni predsednik dobil svojo nagrado.

Pač je res žalostno, da se moramo Slovenci v svojem boju za obstanek boriti proti takim razmeram in takim osebam, a priznati moramo pa tudi žalostno resnico, da smo v veliki meri sami krivi, da nam tako samovoljno gospodarijo taki baroni. Da je v našem narodu toliko narodnega ponosa in samozavesti, da ne bi se po svojih nasiljenih voditeljih sam metal pod noge takim po naših narodnih nasprotnikih nam nakomandiranim tujcem, ako bi bilo v teh voditeljih samih vsaj toliko hrbtenjače in mozga, da ne bi za najmalenkostnejše strankarske drobtince krivili svojih hrbtov pred temi mogočnejši in beračili za njihovo naklonjenost, ako bi jim naš narod, ne oziraje se na strankarski razdor v sebi, stopil pred obraz s svojimi zahtevami odločno, edino, zavedajoč se svoje moči, potem bi bila dežela kmalu rešena vsakojakih nam narinjenih staro- in novopečenih nemških baronov, in če bi bili to tudi c. kr. deželni predsedniki in med njimi gospod baron Teodor Schwarz.

Sicer pa: slavna cenzura, pomagaj, da ne povemo preveč resnice!

Pangermanizem in bodočnost avstro-ogrške monarhije.

Vedno naraščajoča moč in sila nemškega naroda, nove vojaške priprave na Nemškem, ekonomična ekstenzija nemške trgovine in Viljemova vladaželna politika da tudi Francozom mnogo misliti. Zato se francoska javnost predvsem vedno bavi s francosko-nemškimi razmerami in zasleduje verno vsak korak nemškega naroda. Nov povod je dalo tudi brutalno nasilje napram Poljakom in francoskim Lotrinčanom, kjer tudi skušajo Nemci s svojim šovinizmom širiti svojo kulturo. V Nemčiji hočejo Nemci na vsak način ponemčiti vse nenemške narode in jih vpeljati v zveličavno kulturo. Gospodarsko pa hočejo nadvladati vse sosednje dežele, le da zadenejo tu na neljub odpor.

Nemci v Švici, kjer tvorijo dve tretjini prebivalcev, so povsem drugačni, in človek bi skoro ne spoznal, da so to Nemci, ako bi jih ne slišal govoriti v nemškem švicarskem narečju. Razmerje med švicarskim Nemcem in Nemcem iz rajha je isto, kakor n. pr. med Slovenci in Nemci ali Italijani in Nemci. Da je temu res tako, da so švicarski Nemci taki nasprotniki svojega soplemenskega sosedu, nam dokazuje slavna zgodovina svobodoljubne Švice. Še bolj pa nas potrjuje v tem mnenju švicarsko časopisje in švicarski Nemci sami. Imel sem priliko občevati z mnogimi Švicarji, izobraženimi ljudmi, in ker me je zanimalo predvsem njihovo politično mnenje, tedaj sem povpraševal in se informiral o njihovem mišljenju.

Kakšno je tedaj naziranje nemškogovorečega Švicarja? V kratkem bi se dalo pojasniti sledeče. Nemški Švicar je in ostane Švicar in ne Nемец, on samo govori nemški, toda se priznava švicarskemu narodu, kar je po našem umevanju malo čudno. Toda stvar je taka. Oni so „Schweizer“ in ostanejo, dasi govore z Nemci v rajhu podoben jezik. Njihova naciionalnost ni nemška, ampak švicarska. Toliko glede švicarske (nemške) narodnosti. V političnem oziru mi pa niti ne bo treba povdarjati, kako Švicar ljubi svoje svobodne gore, svojo svobodoljubno domovino. In Nemci iz rajha sami priznavajo, da so švicarski Nemci nekaj popolnoma tujega in da se ne da z njimi ničesar opraviti. Seveda moram omeniti, da se morda tudi v Švici najde kak Pangerman, toda ta bi bil jako, jako redek, kar priznavajo vsi švicarski prebivalci. Morda se to komu med nami čudno zdi, vsaj meni se je zdelo malo skoro nenaravno tako mišljenje švicarskih „Nemcev“, toda prepričan sem se z obeh strani, od strani Švicarjev samih in od Nemcev iz rajha, kakor tudi iz časopisja. Zato je umevno, da Bismarck onkraj Alp ni videl Nemčije! Danes pa je Švica še bolj oddaljena Viljemovim sanjam!

Kakšen je pa položaj Nemcev v Avstriji, to poznamo sami, vendar hočem tu omeniti par misli, katere je napisal o pangermanizmu in Avstriji M. Lair v zadnji številki „Revue Bleu“.

Zadnje čase so delovala posebno mesta Lipsko, Monakovo in Berlin, kjer je „Alldeutscher Verband“ imel zborovanja in delal propagando po čeških in avstrijskih deželah, koder je razširil celo vrsto pangermanskih brošur, najboljših aposteljev vsenemske propagade. In že so mislili na Nemškem nekateri, da prej ali slej, gladko ali pa s silo morajo priti nemške avstrijske dežele, pod katere „spadamo seveda“ tudi mi Slovenci, pod žezlo nemškega cesarstva. Toda nenadno napredovanje Slovanov, pravi g. Lair, je te sanje uničilo in mišljenje Nemcev preobrnilo. Naenkrat se zdi sedaj nekaterim strankam kaj podobnega nenaravno in bi imelo celo za posledico pomešanje evropskega ravnotežja.

„Toda Nemčija je skoro absolutna monarhija in kakršnokoli je že njeno prepričanje, poslušati bo morala glas od zgoraj. Kaj misli le oni, katerega gotovi njegovi

podaniki imenujejo dostikrat z nespoštovanjem: vznemirjevalec sveta? Je-li res, da se ta bojevnik „weltpolitike“ smatra poklicanega obnoviti nekdanje germansko cesarstvo in gleda v svojih sanjah Adrijo združeno z Beltom pod svojim žezlom? Ki je dal celo enega svojih sinov naučiti madjarščine!“

Teško je videti v tajnost njegove politike. Ali se že ne opaža, kako se razvija nemška trgovina, napreduje marina in vojaška organizacija? In vse to stremi za Češko in Donavo!

Toda Avstrija ni več, kakor si jo predstavlja Viljem. In tudi v slučaju, da bi se izpolnile njegove želje, bi se s tem le povečale antievangeljske dežele, kar bi imelo za posledico lažjo protiprusko politiko in končno razdelitev v dve polovici, katoliško in protestantsko Nemčijo. Severni in južni element bi si bila preveč tuja in preveč bi težila vsak za svojo lastno politiko. Tudi je danes že popolnoma napačen Bismarckov izrek: „Dunaj ni težje vladati z Berlina kakor Pešto z Dunaja.“

Sicer pa danes vsa zunanja politika strogo pazi na vsak Viljemov korak in bi bilo že zaraditega nemogoče izvesti Viljemov pogram.

Tudi je v Avstriji sami nenemški element v premoči, dasi majhni, ki je odločno proti vsakim podobnim nakanam. Zato so časi germanizacije že davno minuli. In nemška pangermanska stranka v Avstriji je tudi znatno oslabela.

Ker se je tudi Avstrija v zadnjem času gospodarsko jako povzpela, tedaj oznanjajo in se ogrevajo nekateri vsled prigovarjanja z onstran meje za skupno avstrijsko-nemško zvezo, češ, da bi prinesla Avstriji velikih koristi, na katerih je pač lahko mnogo dvomiti, kakor je tudi dvomljivo, da bi ti apostoli zagovarjali enotno carinstvo za samo korist avstrijske industrije, ako niso tu tudi patriotični vzroki!

„Vendar kakor paradokso bi že to moglo biti, zavednost nemške rase ni nikakor povspešila in pripomogla pangermanizma, in manj ko kedaj pride narodom cesarja Franc Jožefa na misel, bodisi za njegove vlade, ali pa po njegovi smrti, razdreti vezi, katere vežejo eno z drugim.“

„Kar se da trditi o Avstriji, isto velja tudi o Avstro-Ogrski“. Na Ogrskem pa igra razven tega še narodostno vprašanje veliko ulogo, dasi ne tako izključno kakor v Cis-lajtaniji. „Zato še ni hegemonija Madjarov resno ogrožena, ker so narodnosti kakor Rumuni, Srbi in Hrvati, siromašni narodi, brez direktivje, razdeljeni, in brez posebnega političnega pomena.“ Drugače pa je v socialnem oziru. Kajti „kakor Rusija tako ima tudi Ogrska pomanjkanje na srednjih slojih. Na eni strani veliko bogastvo, na drugi pa zopet številni proletarijat, to je slika Ogrske in to je za njo tudi nevarnost.“

V vsakem oziru pa Avstrija napreduje in „časi so minuli, ko je igrala Nemčija v trozvezi odločilno ulogo despota.“ Dunaj se je po malem osvobodil — dokaz njegovo obnašanje na algecirski konferenci — in dela popolnoma svobodno — dokaz avstrijsko-ruski sporazum glede Balkana.

V resnici tedaj pangermanizem ni toliko nevaren, pač pa je nevarna velikanska gospodarska ekstenzija nemškega elementa, ki preti gospodarsko podjarmiti sosedne pokrajine.

Politični pregled.

Proračunski odsek.

Kot glavni poročevalec proračunskega odseka je izvoljen posl. Steinwender. Sklenilo se je opustiti generalno razpravo ter takoj začeti s podrobno. O postavki „najvišji dvor“ se je razvila daljša debata, v kateri je posl.

Dalje v prilogi.

„Pri nas nimamo gospa,“ je odgovorila starka in zadovoljno merila Marico od nog do glave, „mi imamo le gospoda, a mlada in lepa deklica ima pri njem vedno prost vstop.“

Zloben smehlaj ji je igral na ustnicah in odprla je na stežaj vrata.

„Le vstopi, deklica, le vstopi,“ je dejala prijazno, „naš gospod ima jako rad mlada in lepa dekleta.“

Počasi in boječe je Marica vstopila. Starka je nato odprla še neka druga vrata ter peljala Marico v veliko, elegantno opravljeno sobo.

„Tu se vsedi, deklica, in počakaj, da pokličem gospoda,“ je dejala ter ponudila Marici sedež na mehkem, baržunastem kanapju.

Oprezno in z nekim strahom se je Marica vsedla. Tako čudno in tuje se ji je zdelo v tej veliki, moderni sobani, in popolnoma nehote je začela primerjati to krasno opravljeno sobo s preprostim, revnim stanovanjem svoje mamice. Kako vse drugače je tukaj! Kako bogatno, kaka sreča mora biti doma med temi zidovi.

Starka je med tem izginila in Marica je bila za trenutek sama. Boječe se je ozirala po krasnih slikah, ki so visele na stenah, po razkošni opravi in po drhtečih rožah, ki so cvetele v zlatih in srebrnih vazah.

V tem so se odprla vrata in v sobo je stopil elegantno opravljen gospod kakih štiridesetih let, visoke, vitke postave in simpatičnega obraza.

Marica je urno vstala in se priklonila, on pa je stopil korak bliž, jo prijel za podbradek in dejal s sladkim, prikupljivim glasom:

„Le vsedi se, deklica, in nikar se me ne boj! Glej, rad imam take mlade deklice in veseli me, če me pride katera obiskat. Tebe še ni bilo nikdar pri meni, dasi te poznam.“

Marica je začudena dvignila oči in mu pogledala v obraz.

„Kaj me gledaš tako čudno, ljubica?“ je vprašal ter se vsedel k njej. „Ali me ti prav nič ne poznaš? Se ne spominjaš one nedelje, ko si šla od maše in sem te srečal. Šel sem za teboj, dolgo sem šel, a ti se nisi zmenila zame. A ugajala si mi in takrat sem vedel, da prideš enkrat k meni. No, vidiš, sedaj si tukaj in vesel sem te.“

Domislila se je Da. res je, on je bil tisti, ki jo je zalezoval neko nedeljo prav do njenega doma, on je bil tisti, ki jo je vabil k sebi in ji obljubljal prstanov in uhanov, če ga pride obiskat. Prav natanko se spominja.

„No, vidiš, deklica,“ je nadaljeval in jo objel okrog pasu, „rad te imam in prav vesel sem, da si prišla. Pa

zebe te, srčee, mrzla si kot led. Čakaj, temu se prav lahko odpomore.“

Vstal je in stopil k mali omarici. Iz nje je vzel dvoje malih kozarec in ozko, veliko steklenico.

„Tako,“ je dejal in postavil steklenico in kozarčka na mizo. „Par kozarčkov ga izpijeva in postalo ti bo gorko in toplo.“

Nalil je kozarca, in pila sta. — Marici je postalo naenkrat tako prijetno in gorko krog srca in prav nič se ni branila, če ji je ponudil prijazni gospod vedno in vedno nov kozarec sladkoopojne pijače.

A naenkrat se je spomnila zopet bolne matere in povedala je vse ljubeznivemu gospodu, povedala o veliki revščini, ki vlada na njenem domu, o bolni materi in o svojem brezuspešnem iskanju službe.

„V službo te sicer ne morem vzeti, srčee,“ je dejal gospod ljubeznivo, „a pomagal bodem tebi in tvoji materi na drug način. Ostani še malo pri meni in dal ti bom s seboj, karkoli hočeš. Jedila, pijače, drva, denar, vse, vse, česar potrebuješ zase in za svojo mamico.“

„Ah, kako ste dobri, gospod,“ je vzdihnila Marica in mu prijazno zrla v oči.

„Nič hvale, srčee!“ se je branil on in jo privil k sebi, „saj mi je dovolj, da me imaš le malo, malo rada.“

Nalil je kozarec in zopet sta pila. — — —

Malik predlagal, da naj krona od l. 1873 naprej izplačane poviške dotacije z ozirom na cesarjevo 60 letnico nakloni zakladu za starostno zavarovanje. Če se pa ta predlog sprejme, naj se civilna lista zniža od 11,3 milijona na 9½ milijona. Oba predloga sta bila odklonjena. Posl. Wolf predlaga, da naj se civilna lista zniža za oni milijon kron, ki ga je cesar podaril papežu. Soc. demokrat S e i t z izjavlja, da bo glasoval proti dovolitvi civilne liste sploh. Ministrski predsednik B e c k govori za dovolitev civilne liste v dosedanji visokosti in izjavlja, da cesar ni podaril papežu omenjene svote. Končno se sprejme ta postavka neizpremenjena, kakor tudi „cesarjeva kabinetna pisarna“ in „državno sodišče.“

Pri naslednji točki „upravno sodišče in ministrski svet“ sta se oglasila izmed Slovencev dr. K o r o š e c in dr. P l o j. Dr. Korošec je grajal uredbo ministrov rojakov, češ da je to edino le avstrijska specialiteta, s katero si pa vlada sama daje ubožno spričevalo, ker s tem priznava, da resortna ministrstva niso toliko nepristranska, da bi mogla brez kontrole ministrov rojakov vršiti svojo dolžnost. Ravno tako se končna rešitev vseh nacionalnih in političnih zadev vedno bolj in bolj jemlje resortnim ministrom in kopiči v ministrskem predsedstvu. Nadalje graja pristranost korespondenčnega biroja in zahteva ustanovitev podružnice v Ljubljani.

Dr. P l o j zahteva, da se narodnostno vprašanje ne reši samo za kraljestvo Češko, temveč z ozirom na vse narodnosti v Avstriji. Vlada naj zopet vzpostavi državno avtoriteto in uvede disciplino v uradništvo, katero se večkrat le zato kaže nacionalno, ker se od tega nadeja boljšega službenega napredka. V postavodajnem oziru naj bi se uvedla čista narodna avtonomija z ustvaritvijo narodnostno enotnih upravnih zastopstev namesto dosedanjih kraljestev in dežel. Če se pa to ne da doseči, naj se pa da deželam večja avtonomija in zagotovi nacionalne pravice narodnostnim manjšinam. Ako bi se tako državnemu zboru odvzelo narodnostna sporna vprašanja, bi se bilo mogoče z vsemi močmi lotiti velevažnih socialnih in gospodarskih vprašanj, ki nujno čakajo rešitve, deželni zbori bi pa pridobili večjo veljavo in obširen delokrog za uspešno delovanje.

Socialni demokrat P i t t o n i je odložil referat o tržaških skladiščih.

Posl. M a l i k se pritožuje, da vlada ne odgovarja na interpelacije, kakor ni odgovorila na njegovo interpelacijo v zadevi sežiga slike nemškega cesarja v Lvovu. Odgovarja posl. dr. K o r o š e c u na njegova izvajanja proti „südmarki“ in „šulferajnu“ trdeč, da štajerski Slovenci nimajo vzroka pritoževati se o krivicah, ker se stopa ž njimi zelo priznava. Štajerski deželni odbor da je celo dovolil 2000 K slovenskemu planinskemu društvu („Gr. Tagblatt“ stavi v isti številki, ko poroča o tej razpravi, Malika na laž, češ da dež. odbor ni nikdar dovolil ali celo dal take podpore.)

Ministrski predsednik B e c k izjavlja, da hoče izvesti narodnostno spravo počasi, korak za korakom, od dežele do dežele, vendar pa noče morda za to žrtvovati svojega stališča. Glede uradništva se strinja z izvajanjem dr. Ploja. Noče nikogar odvracati od izvrševanja državljanskih pravic, ali uradništvo se bo primerno poučilo, da je preveč vneto sodelovanje v politični javnosti na škodo službenemu poslovanju. Glede novega delavskega ministrstva ne more še dati natančnejših podatkov.

Posl. Ž i t n i k je zavračal Malikove trditve o prodiranju Slovencev v nemško posest poudarjajoč, da hočejo Slovenci le svoje zajamčene pravice.

Posl. K r a m a ř je ostro govoril proti nemškemu ministru rojaku Peschki, ki je na nekem shodu v Graecu izjavil, da bo narodnostni boj trpel toliko časa, dokler eden narod ne podleže popolnoma. Čehi bodo sicer glasovali za postavko ministrski svet, dasiravno bi bilo treba glasovati proti postavki za ministrstvo, katero zastopa mož, ki tako govori, glasovali pa bodo le zato, da s tem podpirajo one ministre, ki pripadajo češkim strankam, in katerih naloga je, napraviti konec anarhičnim razmeram v justični upravi in uvesti v upravo smisel za pravičnost vsem narodnostim države.

Marica mu je ležala v naročju in poljubljaloče jo je in privijal k sebi ter ji govoril sladko in ljubeznivo. Ona ni niti vedela, kaj se godi ž njo, niti slutila ni, njene misli so bile doma v borni sobici pri bolni materi. Kako bo srečna in vesela, ko ji prinese jesti in piti, ko ji zakuri peč in ji poda zdravila. Sam dobri Bog ji je pokazal pot k temu dobremu gospodu, ki bo rešil mater in hčer bede in revščine. —

„Pij, dragica!“ je vzkliknil in jo privil tesneje k sebi. „Marica, ti si moja, moja. Vse ti dam, kar ti poželi srce, samo reci, da me imaš malo rada.“

„Kako bi vas ne imela rada, ko ste pa tako dobri,“ je šepetala Marica in na ustnih ji je krožil blažen, srečen smehljanje.

„Marica, Marica, ti si moja, popolnoma moja,“ je vzkliknil in jo strastno poljubljal.

Naenkrat ji je postalo temno pred očmi in vedela ni, kaj se godi ž njo.

Precej pozno je že bilo, ko so se odprla mala vrata siromašne sobice, kjer je ležala na preprosti postelji stara, bolna ženica. Počasi in oprezno je stopala Marica k svoji mami. Pred posteljo je postavila veliko košaro, polno jedil in pijače.

vali za postavko ministrski svet, dasiravno bi bilo treba glasovati proti postavki za ministrstvo, katero zastopa mož, ki tako govori, glasovali pa bodo le zato, da s tem podpirajo one ministre, ki pripadajo češkim strankam, in katerih naloga je, napraviti konec anarhičnim razmeram v justični upravi in uvesti v upravo smisel za pravičnost vsem narodnostim države.

Cesarjeva šestdesetletnica.

Oficijozni dunajski list „Wiener Abendpost“ piše z ozirom na cesarjevo šestdesetletnico, da se po vsej državi delajo velike priprave za dostojno in primerno proslavo šestdesetletnice cesarjevega vladanja. Cesar da je že večkrat izrazil željo, da naj se njegova šestdesetletnica proslavi le s čini dejanske ljubezni do bližnjega, a v zvezi temu da prihajajo vladi vedno še vprašanja, kako naj bi se slovesno obavila jubilejska slavnost. Cesar da sicer takšne izraze lojalnega mišljenja rad jemlje na znanje, a iznova izraža svojo željo, da naj se opusti vse slavnosti in da se v to namenjena sredstva neprikrajšano podeli v človekoljubne in splošno koristne namene.

Minister Peschka kot nacionalni hujskač.

Pred par dnevi je govoril nemški minister rojak Peschka na shodu nemškega narodnega društva v Graecu. Njegov govor se je sicer že z večih strani primerno obsodil v proračunskem odseku, vendar pa je primerno poudariti nekaj točk, iz katerih je razvidno, česa imamo posebno mi Slovenci pričakovati od delovanja tega „svetovaleca krone“ in pravičnega zastopnika pravične avstrijske vlade.

Govoril je o narodnem boju na severu ter dejal, da je ta boj zvesta slika državnih razmer. Nič lažji pa tudi ni boj v drugih deželah. Slovani v sudetskih deželah hočejo pregnati Nemce z njihove podedovane lasti, Jugoslovani pa zabiti klin med Nemce in Jadransko morje. Slovanski uradniki so nacionalni agitatorji, ustanovitelji nacionalnih društev. Nemci so sicer dobri uradniki, ali nikdar ne nastopajo agitatorično. Uradnik naj sicer ne hujska, ali naj ima pravico, priznavati se za dobrega Nemca in to tudi pokazati v dejanju. Na jugu Slovani naperjajo svoj boj proti posameznim krajem. Da se odvrne ta nevarnost, je treba sodelovanja vseh Nemcev. In to nalogo sta si stavili obrambni društvi „südmarka“ in „šulferajn“, ki sta storili v tem oziru že veliko hvalevrednega. Treba ju je torej podpirati z vsemi močmi. V boju za svoje pravice Nemci ne morejo pogrešati podpore postavodajnih činiteljev in če v kroninem svetu nimajo zagovornika, se ne bo oziralo nanje. Zato se je ustanovilo nemško ministrstvo, ki naj povsod pomaga in varuje nemške koristi.

Glede narodnostnega boja in narodnostne sprave je izjavil minister, da o kaki spravi ne more biti govora. Mogoče je pa kratko primirje, ne pa popolni mir. Ena stran mora zmagati, druga pa podleči, „upajmo oprti na naš veliki narod, na našo kulturo, da bo zmaga na naši strani.“

Tako govori avstrijski minister, svetovalec krone, zastopnik vlade, tako pozivlja minister uradništvo na boj proti drugi narodnosti, tako hvali delovanje društev, ki so ustanovljena le zato, da nasilno trgajo našo slovensko narodno posest, tako odzeka avstrijski minister našemu narodu pravico do obstoja, ker smo Nemcem na poti, da da ne morejo do Adrije. Slovanski poslanci, ako jim je kaj na njihovi narodni časti, ako niso res že popolni sužnji tiste vlade, v kateri je tudi ta minister hujskač, niso vredni, da zavzemajo častna mesta, na katera jih je postavil slovenski narod, ako ne zahtevajo primernega zaščitenja za te žalitve našega naroda. Razprava o državnem proračunu jim bo dala dovolj prilike zato.

Starka se je vzravnila. „Dolgo te ni bilo, Marica,“ je dejala s slabim, tresočim se glasom. „Ali si prišla zopet praznih rok?“

„Ne, mati, prinesla sem vam najboljših jedil.“

Tiha in žalostna je bila Marica.

„Najboljših jedil,“ je ponovila starka, „in to mi poveš tako žalostno. Marica, veseli se vendar, da si našla enkrat dobre in usmiljene ljudi, ki čutijo z nami in nam pomagajo.“

Marica je pokleknila k postelji in začela bridko plakati...

„Odpusti mi, mamica,“ je prosila, „saj sem storila to le radi tebe, radi naše bede in revščine. Poginili bi morali obe lakote in mraza, da nisem storila tega. Odpusti mi, mati, odpusti.“

Poljubljala ji je mrzle, uvele roke in jih močila s svojimi vročimi solzami.

Starka je stresla z glavo.

„Ne razumem te, Marica,“ je dejala, „čemu se jokaš, zakaj me prosiš odpuščanja. Vesela bodi, da imamo sedaj kaj jesti.“

A Marica je jokala, in vedela je, zakaj.

Delegacije.

V ogrski delegaciji se je nadaljevala razprava o proračunu vnanjega ministrstva. Splošno se je odobravaloročilo vnanjega ministra, posebno pa njegova zatrditev, da je trozveza neomajana in da vlada med državami najboljše sporazumljenje. Sklenila se je resolucija, v kateri se zahteva, da se na vseh avstrijskih konzulatih in ustanovah v inozemstvu namesti poleg avstrijskega grba tudi ogrski in poleg avstrijske zastave tudi ogrska. Z zadovoljstvom se je vzel na znanje ukrep ministrstva, da se konzularni elevi namestijo po nekaj časa na Ogrskem, da se naučijo madžarsčine. Proračun se je sprejel neizpremenjen.

V mornariškem odseku je utemeljeval poveljnik mornarice admiral Montecuccoli proračun za vojno mornarico, ki iznaša, 57 milijonov in se je zvišal napram lani za 11 milijonov. Po kratki debati o ogrskih grbih in zastavah in želji, da se mornarica razdeli v avstrijsko in ogrsko, je bil proračun sprejet. Ravno tako je tudi finančni odsek sprejel proračun finančnega ministrstva in sklenil resolucijo, v kateri se zahteva premestitev skupnega finančnega ministrstva v Budimpešto.

Hrvatska.

Baron Rauch že začenja s svojo politiko „krepke roke“, in ta politika se kaže v nenadnem premeščanju uradnikov. V par dneh je bilo premeščenih nad 50 uradnikov in to kar na skrivnem, ne da bi bilo njihovo premeščenje naznanjeno v uradnem listu. In to premeščenje ni edino, sledilo mu bo, kakor zatrjujejo hrvatski listi, še v večji meri. Dosedaj je, odkar je prišel baron Rauch v deželo, premeščenih že nad sto uradnikov. Namen Rauchov je očividno. Okrog sebe hoče zbrati vse svoje najožje somišljenike, uradnike nasprotnega mišljenja pa razkropiti po deželi, kjer bi se ob raznih prilikah, širši javnosti mnogo bolj tajno, pritiskalo na njihovo prepričanje in se jih v slučaju „nepokorščine“ zadrževalo v zabitnih krajih brez povišanja, dočim bi Rauchovi prijatelji sedeli v banovi bližini ob vedno bolj in bolj polnečih se mizah. Da tako uradno premeščenje uradništva ni ravno najugodnejše za že takointako ne preveč sijajne finančijelne razmere na Hrvatskem, je pač umevno, saj so že dosedanja premeščenja stala deželo najmanj 60 do 70 tisoč kron. —

Čudno se razvija volilni boj na Hrvatskem. Kakor je znano, so Frankovci najljutejši sovražniki srbskega imena in da ravno zato tako silovito napadajo koalicio, ker so v njej tudi Srbi. Ali Frankovci kaj radi izpreminjajo svoje nazore, in zadnja poročila prinašajo skoraj neverjetno vest, da se vežejo Frankovci z radikalnimi Srbi. In kako tudi ne! Rauch ima obljubo srbskih radikalcev, da bodo podpirali njegovo vlado, Frankovci se plazijo tudi okrog bana za njegovo podporo, in tako ste se našli pod Rauchovim plaščem stranki, ki ste si stali še pred kratkim nasproti kakor voda in ogenj.

Radikalni Frankovci, katerim je popolna neodvisnost Hrvatske od Ogrske vedno na jeziku, so se tudi v tem oziru temeljito izpremenili, kajti snubijo že tudi pri madžarskih železniških uslužbencih za njihove glasove. No pač je res lepa ta družba, ki se je znašla pod Rauchovim okriljem: stari madžaroni, radikalni velikohrvatski Frankovci, madžarski železniški uradniki in končno še velikosrbski radikali. Ako vsi ti skupaj ne rešijo Hrvatske, potem je pač izgubljena za — Madžare.

Ureditev istrskih in puljskih zadev.

Kakor se poroča z Dunaja, se je v zadevi preosnove istrskega deželnozbornskega volilnega reda in puljskega občinskega volilnega reda doseglo sporazumljenje. Istrski deželni zbor naj bi štel 44 poslancev in sicer 19 slovenskih in 25 italijanskih. Volilni okraji se razdele tako, da bi bil vsak narodnostni volilni boj izključen. V puljskem občinskem zastopu dobi vojna mornarica dva virilna glasova in se natančno določi volilna pravica mornaričnih uslužbencev. V Pulju se namesti državna policija, in sicer 200 mož.

Malo čudno se čuje to sporazumljenje glede preosnove istrskega deželnozbornskega volilnega reda, da dobi slovensko prebivalstvo, ki je v ogromni večini, vendarle manj mandatov, kakor pa italijansko. Komur je znana zagrizenost istrskih Italijanov in italijanašev, ne bo niti najmanj dvomil, da bo tudi še naprej italijanska večina odrekla vsako tudi najmanjšo pravico slovenskemu prebivalstvu in da bo slovenska manjšina v deželni zboru tudi še nadalje brez vsakega vpliva na javne deželne zadeve. In razdelitev volilnih okrajev, kako bi bila ta urejena, si je lahko misliti, saj bi bili slovenski volilni okraji gotovo še enkrat tako veliki, kakor pa italijanski. Pripravlja se torej zopet le nova krivica za slovensko prebivalstvo istrsko. Naša vlada pač res misli, da so slovenski narodi največja nevarnost za državo in da jih je treba pritiskati z vsemi silami ob tla. Morda bo le kedaj izpoznala to zmoto, toda bati se je, da bo tedaj že prepozno.

Bolgarska.

Novo demokratično ministrstvo se je sestavilo pod predsedstvom Aleksandra Malinovega. Poskus koa-

licije z naprednjaki se je ponesrečil, in zato so vstopili v kabinet edinole pristaši demokratične stranke, kateri pa smejo upati tudi na podporo stranke stambulistov. Ostalo ministristvo je sestavljeno sledeče: notranje Takev, vnanje general Paprikov, finančno Salabašev, pouk Mušanov, pravosodstvo Kretev, trgovino in poljedelstvo Ljapčev, vojno general Nikolajev. Razun treh so vsi ministri novinci, tudi predsednik. Demokrati obsojajo ustaško gibanje v Macedoniji ter zahtevajo avtonomijo Macedonije s kršćanskim gubernatorjem na čelu.

Portugalska.

Za nekaj časa so potihnile razburljive vesti iz Portugalske in zdelo se je, da se bo kralju in vladi vendar le posrečilo zadovoljiti nezadovoljneže, ali zadnje čase je pa zopet začelo vreti med prebivalstvom, nezadovoljnost s samolastnim postopanjem vlade je narasla in zopet se čujejo glasovi o revolucionarnem gibanju, ki zavzema vedno večje dimenzije. Položaj je zelo resen.

Vlada je pripravljena za najstrožja sredstva, da uduši vsak upor. Cenzura se je poostrišla do skrajnosti, po ulicah glavnega mesta krožijo vojaške patrulje, ki razganjajo vsakršne sestanke, aretacije so na dnevnem redu. Večina vsi odličnejši vodje opozicije so aretirani. Našlo se je več skladišč orožja, kar je znamenje, da se revolucionarno gibanje vedno bolj razširja. Stranka republikancev dobiva vedno več pristašev. Vlada se ne more zanesti na armado, kajti disciplina v njej je popolnoma porušena. En kavalerijski in en pešpolk so morali razorožiti. Mnogo vladnih in policijskih uradnikov je izstopilo iz službe, ker nočejo delati proti ljudstvu. Policija v glavnem mestu je brez moči in zato so razni zločini vsakdanja stvar. Vse torej kaže, da se bližajo Portugalski resni časi in da je pričakovati v kratkem popolnega izbruha revolucije.

Maroko.

V francoskem parlamentu so se te dni obravnavale maroške zadeve. Večina govornikov je odobraval postopanje francoske vlade v tej zadevi in poudarjala, da Francoska nima nikakega povoda, vtikati se v maroške notranje zadeve in da ji po sklepih algezijske konference tudi ne pristojne nikake pravice zato. Končno se je z veliko večino 428 glasov proti 92 odobrilo postopanje vlade in izreklo vladi zaupanje.

O dogodkih v Maroku prihajajo poročila zelo poredkoma v svet. Kakor je razvideti iz teh poročil, se prebivalstvo v celoti ni izreklo niti za enega, niti za drugega sultana. Francoski poveljnik Damade je dobil povelje, da ne napada domačih čet, katere nimajo sovražnih namenov proti Francozom. Francoska je pripravljena posredovati med obema sultanoma, ako oba to želita, posebno pa, če bi se pri tem posredovanju doseglo, da bi zopet nastal mir v državi.

Iz Casablance se poroča, da so precej številne čete Muleja Rešida zasedle Setat, katerega hočejo odločno braniti proti Francozom. General Damade bo v par dneh zopet odkorakal proti temu mestu, da ga končno zasede. Druga poročila pa zopet trdijo, da je sultan Mulej Hafid odstavil Muleja Rešida in nastavlil drugega poveljnika četam v Setatu, kamor tudi sam koraka s svojimi četami. General Damade bo torej imel opraviti s sultanom samim. Na kak način si hoče dobiti novi sultan pristašev, kaže poročilo, ki pravi, da so uradniki v obmorskih mestih dobili grozilna pisma, da se jim bodo hiše oropale in njihove žene in otroci poprodali, če ne proglase Muleja Hafida za sultana.

Družba sv. Cirila in Metoda

24. januarja 1908.

Za družbo sv. Cirila in Metoda. Pokojni misijonar in dekan preč. g. Janez Žužek iz Amerike je volil družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani 500 K. Ta znesek je po odbitku pristojbin v znesku 50 K, tedaj 450 K izročil preč. g. Simon Žužek, duhovni svetnik in župnik „Vodiški“, naši družbi.

*

Narodni davek za družbo sv. Cirila in Metoda je nabral g. Aleksander Hudovernik, c. kr. notar, na svojo nabiralno polo za mesec januarij t. l. 44 kron.

*

Mesto venca na grob rajnemu misijonarju in dekanu g. Janezu Žužku darovali sta družini Žužek-Drč družbi sv. Cirila in Metoda 18 K.

*

Družbi sv. Cirila in Metoda je poslala „Družba sv. Mohorja v Celovcu“ podporo v znesku 1000 K.

*

Bačunske listke družbe sv. Cirila in Metoda so nadalje naročili sledeči gg. in tvrdke: ženska podružnica v Vel. Laščah za gostilne: Franc Ks. Grebenc, Matija Hočevar, Ursula Somrak, Ivan Pacelj, Ivan Hočevar (Pardarjeva), Ivan Hočevar (Lenukova), Ivana Hočevar (Kropenčanova), Matej Gradišar, Ana St. par „Narodni dom“ Ljubljana, Milka Knaflič, gostilna „Na pošti“, Litija, restavracija Lev, Zofka Resnik, hotel Lloyd, rest. Zupanova, Ljubljana, Ivan Malešič, gostilničar v Metiki.

Dnevne vesti.

— **Pozor, ljubljanski volilci!** Mestni urad je izdal z ozirom na volilske imenike za bodoče deželnozborske volitve ter na volitev samo sledeči razglas: „V smislu § 24 dež. zakona z dne 5. novembra 1898 (dež. zak. št. 40) se javno oznanja, da je imenik volilcev za deželnozborske volitve dveh poslancev za deželno stolno mesto Ljubljano, ki se imajo vsled razpisa c. kr. dež. predstestva za Kranjsko z dne 31. decembra 1907 št. 6877 Pr. vršiti dne 28. februarja t. l., že sestavljen in da je od ponedeljka, dne 3. februarja t. l. počenši v mestni posvetovalnici razgrnjen od 8.—12. dopoldne in od 3.—6. popoldne vsakomur na vpogled, ter da smejo od tega dne skozi osem dni, tedaj do 10. februarja t. l. zoper ta imenik tisti, ki imajo pravico voliti v tej volilni skupini, tukaj vlagati ugovore o tem, da so se v volilni imenik vpisale osebe, ki nimajo pravice, ali, da so se iz njega izpušile take osebe, ki imajo pravico voliti. Volitev vršila se bode v veliki dvorani „Mestnega doma“ v dveh oddelkih in sicer za volilce z začetno črko A—L v I. oddelku, h kateremu je dohod iz Strelških ulic, za volilce z začetno črko M—Ž pa v II. oddelku, h kateremu je dohod od strani ob mestni ledenici. Čas volitev označen bode na volilnih izkaznicah, ki se volilem pravočasno dostavijo.“

— **Kandidature v Ljubljani.** Iz zanesljivega vira se nam poroča, da klerikalci ne bodo postavili v Ljubljani kandidatov, ker jim na noben način ni upati na zmago. S tem si bodo pač prihranili precej stroškov. Največ dobička bodo pa imeli od tega oni visoki liberalni gospodje, ki bi v strahu za svoje jasli morali žrtvovati mnogo tisočakov v svrhu, da prodereta liberalna kandidata in da ostane v Ljubljani vse pri starem. Nad vse „napredni“ Ljubljančani se bodo torej morali zadovoljiti z „naprednima“ kandidatom, dr. Tavčarjem in dr. Trillerjem, vsaj do prihodnje volilne dobe. Kakor kaže, bo ta doba zelo kratka, a morda bo vendarle prinesla radikalnejšo izpremembo.

— **Politično prepričanje.** Ko sta bila na zadnjem ribniškem shodu enoglasno proglašena kandidata za deželni zbor gospod Ivan Rus, posestnik iz Loškega Potoka, in gospod Nace Merhar, župan iz Dolenje vasi, vprašal je navzoči kaplan izvijajoče, je li bil zadnji vedno istega političnega prepričanja. Kakor smo že poročali, je g. Merhar g. kaplana korenito zavrnil. Pripomnimo samo še, da je bilo to vprašanje iz ust propovednika klerikalne stranke že zaradi tega jako nepremišljeno, ker je ravno v tej stranki največ onih, ki so bili poprej drugega političnega prepričanja; pa ne da bi bili to samo navadni strankarji, so to prvi voditelji njeni. Po našem mnenju je pa za vsacega razsodnega in poštenega moža bilo sploh jako težko odločiti se na liberalno ali pa na klerikalno stran, ker je v obeh strankah toliko gujlega, nezdravega in nepoštenega, da se ne more z lahkim srcem pridružiti niti eni niti drugi skupini. Zato ni čudno, da se je naš kandidat g. Merhar odločil za „Slov. Gospodarsko Stranko“ že v začetku njenega obstoja. To mu mora biti le v čast, ker pomeni vstop v mlado, šele nastajajočo stranko vedno le pogum in samozatajevanje; na drugi strani pa ravno „Slov. Gospodarska Stranka“ odgovarja po svojem programu načelom moža, kateremu je za procvit in napredek svojega, to je kmetijskega stanu.

— **„Nekomandirani“ klerikalni kandidati.** Zadnji „Domoljub“ poroča, kako sta se postavila klerikalna kandidata za ribniško-velikolaški-kočevski volilni okraj. Dne 12. januarja je bil v Ribnici shod volilnih zaupnikov. Iz celega volilnega okraja se je zbralo 61 volilnih zaupnikov ki so glasovali po listkih. „Domoljub“ pravi, da je prišel na vsakih 200 katoliških volilcev po en zaupnik. Za kandidata sta bila proglašena Jaklič in Bartol. In kdor bi zdaj, ko so govorili volilni zaupniki, volil ali delal za koga drugega, ta bi bil izdajalec stranke in škodljivec ljudstva. — To pa to, izdajalec stranke, to je glavna stvar pri vsem, koristi ljudstva, to je le nekaj postranskega, kajti vodstvo klerikalne stranke bo ta dva moža proglašilo kot obvezna strankina kandidata, in kar zapove strankino vodstvo, se mora zgoditi, kajti komando je komando, befel ist befel, in kdor ne uboga, gorje njemu, vržen bo v vnanjo temo, kjer je jok in škripanje z zobmi. Stvar je torej taka: Iz Ljubljane je prišel ukaz, da naj se postavi za kandidata Jaklič in Bartol, vsekako Jaklič, za Bartola jim že ni toliko. Na ta najvišji „befel“ so oni gospodje, ki vodijo na kmetih klerikalno politiko, razdelili svojim najgotovjšim pristašem kot volilnim zaupnikom vabila na shod, ter jim trdo zabijali, da morajo na listek zapisati edino le imeni Jaklič in Bartol — po listkih se je volilo, da se na zunaj boljše izbrise oči raznim nevernim Tomažem — in na tak način se je potem pokazala po ljubljanski gospodi komandirana „ljudska volja“, kateri se že sedaj grozi s sramotnim imenom izdajalca in škodljivca, ako bi ne bila za obvezna strankina kandidata. Kaka razlika med to komandirano „ljudsko voljo“ in resnično ljudsko voljo, ki je prišla do izraza prošlo nedeljo na javnem shodu volilcev v Ribnici. Nihče ni tu prej iskal zaupnikov, dresiranih na vsak migljaj od zgo-

raj, tu ni bilo nikakih drugih vabil, kakor oglasi javnega shoda, proti kateremu je celo grmel s prižnice, in vabilo v „Novi Dobi“, a zbralo se je na shodu najmanj trikrat toliko najodličnejših mož-kmetov iz celega volilnega okraja, kakor je bilo klerikalnih zaupnikov, in ti so sami, po svojem lastnem preudarku iz svoje srede izbrali moža, ki naj jih zastopata v deželnem zboru. Da, to je bila svobodna ljudska volja, tu je ljudstvo brez vnanjega vpliva, brez kakega obveznega strankinega pritiska povedalo svoje mnenje. Takim samostojno in samozavestno mislečim možem ni treba grožnje s strankinim prokletstvom, ni treba strankinega biča, da bi se jih gonilo z njim k delu za stvar njihovega prepričanja, ti store svojo dolžnost sami, ker se je zavedajo. Taka sredstva more uporabljati edino le stranka, kateri ni mar pravega ljudskega napredka, temveč edino le strankarske koristi in strankarsko gospodarstvo, katero vzdržuje s svojim samolastnim komandiranjem in terorizmom. Zavedni ribniški volilci bodo znali primerno zavriniti „obveznosti“ te stranke.

— **Zopet liberalci.** Za „Slovenec“ je pricapljal tudi „Domoljub“, ki piše pod naslovom „Liberalni kandidati“, da so v ribniškem okraju liberalci ponudili kandidaturu „lepemu“ Nacetu Merharju iz Dolenjevasi. Veliko zlobnosti je treba, da se sploh piše zasmehljivo o možu, ki ga spoštuje kot moža poštenjaka cela ribniška dolina, a nič manj zlobna je tudi laž, da je g. Merhar kandidat liberalcev. Dopisnik prav dobro ve, da niti gosp. Merhar niti volilci, ki so si ga izbrali za kandidata, nimajo ničesar opraviti z liberalci, a vzlic temu laže in laže po svoje naprej. Volilci ribniškega okraja bodo na dan volitev pokazali, kak odgovor zasluži „Domoljubova“ lažnjivost in zlobnost.

— **Dobro poučeni Nemci.** Samoobsebi je umevno, da tudi naše Nemce zelo zanima volilno gibanje v deželi, kajti njihovo bodoče gospodarstvo v deželi je popolnoma odvisno od tega, kaki možje bodo izvoljeni na slovenski strani, ali odločni, ki se bodo z vsemi svojimi močmi uprli nemški želji po nadaljnem gospodovanju, ali pa mevže, katerim je vseeno, kdo jim komandira. Glasilo naših nemških neodrešencev, „Deutsche Stimmen“, torej tudi vedno poroča o raznih slovenskih kandidaturah, samo da se včasih temeljito zmoti. Tako poroča, da kandidata postavljena po liberalnem političnem društvu za volilni okraj Trebnje: Rus in Merhar. Ako ne bi bili prepričani, da je poročevalec „Deutsche Stimmen“ sam v svoji neumnosti skuhal to bedarijo, bi se skoraj lahko mislilo, da sega zloba, s katero nas hočejo klerikalci sedaj pred volilci označiti kot liberalce, celo na gnojišče, na katerem odkladajo kranjski nemški zagrizenci svoj velenemški gnoj. Ne pravimo sicer, da je res tako, ali poznavajoč svoje nasprotnike, ne trdimo, da ne bi bilo mogoče.

— **„Učiteljski Tovariš“** nam odgovarja na naš članek „Učiteljstvo, rešuj“, v katerem smo jasno, brez pridržka povedali svoje mnenje, in kakor nam mora priznati vsak nepristranski človek, je to naše mnenje vse prej kakor sovražno učiteljstvu in njegovim težnjam. „Učiteljski Tovariš“ nam tudi priznava resničnost naših trditvev, toda ne vsem, a ravno tamkaj, kjer nam očita, da nismo pisali resnice, ga moramo poučiti, da je sam kriv svoje zmete, ker ni znal — čitati. Naj le še enkrat prebere naš članek in našel bo, da nismo pisali, „da se je učiteljstvo s svojim lastnim delovanjem odtujilo ljudstvu“, temveč ravno nasprotno, kajti v članku stoji pisano: „In učiteljstvo se ni samo, s svojim lastnim delovanjem odtujilo ljudstvu, odtujili so ga drugi...“ Upamo, da „Učiteljski Tovariš“ lojalno popravi to svojo pomoto.

— **Iz Sodražice.** Župan Bartol računa z vso sigurnostjo na glasove iz Sodražice in sosednih občin, češ, da se njemu kot domačinu vendar ne more odrekati glasu. Pri tem računa tudi na pristaše naše stranke. No, naši vrli Sodražani mu ne bodo sedli na ta lim. Kajti vsakemu je dovolj znano, kak odvisen človek da je Bartol, ki v stranki, če bi prišel v deželni zbor, sploh ne bo imel nikake samostojnosti in bo moral iti pod Šustersič-Šukljevo komando, tudi če se bo šlo proti kmetiskim koristim. Od takega zastopnika ima kmet več izgube kakor pa dobička, ker se bo kmetu nekdan, če se bo hotel pritoževati, da se mu ta ali ona obljuba ni izpolnila, vedno lahko odgovorilo, da si je sam izvolil svojega zastopnika, in da je torej tudi sam kriv vseh neuspehov, ki morejo slediti iz odvisnosti in nesamostojnosti takih kandidatov, kakor je Bartol. Sodražani pa dobro vedo, kako da je prišlo, da se župan Bartol, katerega je osrednji odbor ljubljanski proti njegovi volji določil za kandidata, mora upogniti vsakemu povelju brez ugovora. Saj je znana ta klerikalna taktika povsod: najprvo se z raznimi takozvanimi „dobrotami“ priveže tega ali onega moža na stranko tako tesno, da se ne more več ganiti, če ne v lastno svojo pogubo; potem se ga pa tu ali tam napravi po sili za kandidata ali kaj podobnega: taki možje so potem najsposobnejši za pod Šustersičevo povelje, ker se niti ne upajo, niti niso po večini zmožni nastopati samostojno. Imeti take zastopnike v deželnem zboru pa ni v čast niti volilem, sploh niti onim občinam, kjer so dotičniki doma.

— **Predavanje v „Akademiji“.** Opozarjamo še enkrat slavno občinstvo na predavanje „Akademije“, ki bo danes, v soboto ob 8. zvečer, pa ne, kakor smo zadnjič omenili, v dvorani „Mestnega doma“, ampak, ker se je ta dvorana že prej drugemu oddala, v telovadnici ženskega liceja, Bleiweisova cesta. Predava dr. Hranilović „O geografiji in geografičnem položaju južnih dežel naše države“.

— **Osobje tvrde Tönnies** priredi v soboto, dne 1. svečana 1908 v veliki dvorani v „Mestnem domu“ svoj plesni venček. Sodeluje popolna ljubljanska „Društvena godba“. Začetek ob 8. uri. Vstopnina za osebo 1 K.

— **Najden utopljenec.** V pondeljek popoldne so zapazili v Grubarjevem prekopu pod domobransko vojašnico v Ljubljani moško truplo, kojega noge so bile zapičene med kamenjem. Ko so truplo potegnili iz vode, so utopljenca nekateri spoznali in je leta 1842. na Javorju rojeni in v Dobrunje pristojni samski delavec Jožef Jančar, katerega se je pogršalo že od Božiča. Ponesrečenec je bil hud žganjar. Truplo so prepeljali v mrtvašnico k sv. Krištofu.

— **Jeseniške razmere.** Dne 18. m. m. se je zopet imela vršiti na Jesenicah volitev župana. Vladni komisar Klinar, ki bi bil moral voditi volitev župana ter sploh delati na to, da se volitev omogoči, je sicer do zadnjega obljuboval, da bo delal v smislu slovenske večine, a na dan volitev, ko od Nemcev zopet ni bilo nikogar blizu, se je mož spreobrnil in izzval s svojim brezprimerno samolastnim nastopom splošno ogorčenje slovenskih odborov, ki so vložili oster protest na vlado. Drugi dan nato je Klinar odložil odborštvo in tudi komisarstvo. V imenu obeh slovenskih strank je nato pojasnil pri deželni vladi položaj na Jesenicah poslanec Pogačnik. Nemci bi se bili že zdavnaj udali, ako bi obe slovenski stranki opustili zopetno kandidaturu bivšega župana dr. Kogoja, kateri je Nemcem kot odločen narodnjak in neodvisen mož najhujši trn v peti. Delajo tudi nato, da bi nastal med Slovenci razpor zaradi osebe župana, ali to se jim ne bo posrečilo, kajti Slovenci so izprevideli, da more le edinstvo v njihovih vrstah privedi slovensko stvar do zmage, in zato je vse nemško spletkarjenje zaman. Bodoči deželni zbor bo imel priliko baviti se z jeseniškimi zadevami, in tedaj je upati, da se stvar uredi tako, kakor zahtevajo slovenske koristi.

— **Čudno ulogo** igrajo nekateri slovenski možje na Jesenicah, ki se še vedno ne morejo otresti svojega zastarelega strankarskega stališča. Še bolj čudno pa oni Slovenci, ki kakor bivši župan Klinar, naravnost hlapčujejo tovarniški stranki in si dajo ukazovati od tovarniškega „hlapca“ glasovitega Pongratza. Čudno ulogo pa igra tudi radovljiško okrajno glavarstvo in posebno neki komisar, ki podpira ostantativno nemško stranko napram združenima slovenskima strankama čeprav ji mora biti znano, kakor je na Jenicah vsakomur, da tovarniška stranka samo vsled pritiska osrednjega nemškega vodstva ne sklene miru. Ali že res smejo pri nas c. kr. vladni organi popolnoma nemoteno biti voditelji ali izvrševalci germanizatorične politike? Slovenska ljudska stranka pokaži svoje slovenstvo!

— **Kranjskogorski občinski odbor** je sklenil v zadnji odborovi seji, da uraduje samoslovenski. Obenem je bilo sklenjeno naložiti ves denar, ki je bil dosedaj še naložen v nemški kranjski hranilnici, v slovenskih denarnih zavodih.

— **Nov odbor** je dobila kranjskogorska podružnica slovenskega plan. društva. Ker je Kadilnikova kočna na Golici v upravi posebnega odbora, je treba, da prične podružnica delati v onem delu naših planin, ki je najlepši, in ki je pa tudi izpostavljen najhujšemu navalu nemškega plan. društva. Da bi bilo delo uspešnejše, je novi odbor pozval nekatero druge podružnice na skupno delo v Julijskih alpah, kajti le na ta način je mogoče kmalu začeti s kako novo važno napravo, katerih je v tem kraju še toliko treba, ker dosedaj je vse v nemških rokah.

— **V Mojstrani** se je otvoril nov hotel „Triglav“. Ker na Gorenjsko prihaja vsako leto več tujcev, je le želiti da domačini vzamejo tujski promet v svoje roke, dokler je še čas in ne poseže vmes tuji kapital. Saj vidimo povsod, kako tuja podjetja kaze in pačijo narodno lice naših gorenjskih krajev.

— **Sleparski delavec.** Janez Bakovnik, delavec iz Predoselj, je pravi navihanec. Vzlic temu, da je prišel večkrat s kazenskim zakonom v dotiko, ga to vendar ni poboljšalo. On sam priznava, da je baje izgubil svojo delavsko knjižico, zato si je prisvojil knjižico svoje sestre in jo ponaredil na svoje ime. Ker pa je imel dostikrat prazen žep in sušo v grlu, pomagal si je s tem, da je napravil več goljufivih dolgov po raznih krčmah, oziroma si izposodil denar, katerega ni vrnil. V Zapužah je prosil Jožefa Sameja, naj mu posodi samo za nekaj časa uro z verižico; seveda teh reči lastnik ni več videl. V Begunjah je nagovarjal Uršo Bukovnik, naj v knjižico, na katero se jemali delavci meso, 5 K več zapiše in jih njemu izroči. Poštena mesarica tega ni hotela storiti. Obdolženec je bil obsojen v štirimesečni zapor.

— **Pozor pred španskimi sleparji!** Španski sleparji so preplavili s svojimi mikavnimi pismi tudi premožnejše sloje po deželi. Ker se je že česče pripetilo, da so sicer premožni, toda neuki in pa denarja pohlepnji ljudje šli tej sleparski družbi tako daleč na led, da so se celo s tisočaki peljali v Madrid reševati onih 800.000 frankov, kateri naj bi bili spravljani na nekem kolodvoru in od koje vsote bi ti imeli potem dobiti tretjino in so jih tam opeharili tudi za njihov denar, tem potom resno opozarjamo vse, ki taka pisma dobe, da naj jih oddajo varnostnim oblastvom.

— **Občni zbor Ribniškega Sokola.** Dne 5. januarja t. l. se je vršil v prostorni sokolski dvorani „pri Cenetu“ v Ribnici sokolski občni zbor. Udeležba je bila častna — 48 bratov. Iz poročil br. staroste, tajnika, blagajnika in načelnika je razvidno, da je rešil odstopivši odbor v polni meri svojo nalogo. Konec leta 1907 šteje društvo tri ustanovnike, 66 izvršujočih in 55 podpornih članov. Društvo ima prostorno in povse pripravno telovadnico ter kompletno najmodernejšo orodje. Že prvo leto svojega obstanka si je nabavilo krasen prapor ter ga razvilo pri slavnosti dne 8. septembra 1907, kakršne še ni videla Ribnica. Poleg zveze je bilo pri tej slavnosti zastopanih 11 sokolskih društev z nad 200 Sokoli v kroju, žensko telovadno društvo v Bistfici na Moravskem in v Ljubljani ter 11 drugih društev oz. korporacij. Orodje in prapor je plačano ter še izkazuje blagajna prebitok, tako da ima društvo po preteku enoletnega obstanka 1000 K premoženja. Posojilnici v Ribnici, katera je šla v vsakem oziru mlademu društvu na roko, se je izrekla soglasno zahvala, istotako listoma „Slov. Narod“ in „Novi Dobi“ za objave. Zanimanje za telovadbo raste in krog mladih telovadcev se množi. Z uspehom obrača društvo vso svojo pozornost naraščaju, kateri je prvič nastopil pri slavnosti razvitja prapora in že delujočemu ženskemu telovadnemu odseku, kateri se ima tekom leta 1908 priklopiti društvu.

Ker je bilo že pred zaključkom leta 1907 plačano vse orodje in prapor, je sklenil odbor, da se naj postavi v več gostilen od ribniške posojilnice upeljanih nabiralnikov; dohodki istih naj tvorijo sklad za bodoči sokolski dom v Ribnici. Že prvi mesec se je nabralo nad 100 K ter naložilo v ribniško posojilnico. Gdč. Anko Podboj-Cenetovo, kot neumorno nabiralko prispevkov za „Ribniškega Sokola“ in ker od nje nabrana vsota visoko nadkriljuje ustanovnico, je imenoval občni zbor soglasno za ustanovnico. — V novi odbor so bili izvoljeni bratje: dr. A. Schiffrer — starosta, B. Fišer — podstarosta, A. Juvane — načelnik, A. Spendé — tajnik, D. Betriani — blagajnik, Ivan Klun — orodjar, Ivan Arko, F. Burger, F. Stražar — odborniki, F. Peterlin — namestnik. Pregledovalca računov: A. Fabian in I. Toporiš. V občni zbor zveze so izvoljeni: dr. Schiffrer, B. Fišer, A. Spendé, D. Betriani, Ivan Klun, Josip Arko; namestniki: F. Peterlin, A. Adamič, Jakob Klun, R. Turnherr. V zvezin odbor je izvolil društveni odbor dr. Schiffrerja in namestnikom F. Burgerja.

— **Ne v Ameriko!** Zadoje čase se je raznesla vest, da bodo v kratkem zopet začele delati tovarne, ki so bile radi slabega gospodarskega položaja severoameriškega ustavljenе, in da bodo potrebovale mnogo novih delavskih moči. Izkazalo pa se je, da so te vesti izmišljotina raznih agentov, ki bi radi s takimi obljubami polnili svoje žepce, kajti razmere so še vedno take, da se vsi taki iseljenci prav resno svare, ker gredo naravnost v svojo pogubo in nesrečo.

— **Celjski „Narodni List“.** Glasilo „Narodne stranke“ na Štajerskem, se je zelo razhudil nad nami zaradi našega članka o izidu dopolnilnih deželnozborskih volitev na Štajerskem ter pravi, da naš članek izvira že ne iz hudobnosti, pa vsaj iz nepoznanja razmer. Nadalje navaja vzočke, vsled katerih je bila zmaga „Narodne stranke“ izključena, in to v prvi vrsti, da je deželnozborski volilni okraj mnogo večji od državnozborskega volilnega okraja. Ne bomo se spuščali v ta vprašanja, temuč pripomnimo edino to, da „Naš List“ ni niti najmanj odgovoril na tista vprašanja, v katerih smo izrazili svoje mnenje o vzrokih poraza „Narodne stranke“, o vzrokih v stranah sami. Velikost volilnega okraja tu ne pride čisto nič v poštev in pripomnimo naj le, da je „Narodni List“ še v zadnji številki pred volitvami pisal o zagotovljeni zmagi kandidata „Narodne stranke“, dasiravno sedaj trdi, da je bila zmaga izključena. Ako nadalje piše „Narodni List“, da naša S. G. S. nima praktičnega gospodarskega programa, ki ga tudi ne izvršuje, in še več takih stvari, mu svetujemo samo to, da naj pogleda nekoliko nazaj v naš list in našel bo ta program črno na belem, in pogleda naj pri nas nekoliko na deželo, in tam bo videl, kako S. G. S. praktično izvaja ta program. In ako pravi „N. L.“, da je blazno govoriti o tem, da bo samo gospodarsko delo rešilo slovenski narod, da je gospodarski napredek brez kulturnega napredka mrtev, mu dajemo popolnoma prav, saj je to tudi načelo S. G. S., samo da je „Narodni List“ slučajno tudi najbrž „iz praktičnih razlogov“, ne pa morda iz „hudobnosti ali nepoznavanja razmer“ prezrl točko programa naše S. G. S. Glede separatizma pa ostajamo pri svojih že večkrat poudarjenih trditvah, kajti separatizem ostane separatizem,

in če je tudi le iz „praktičnih razlogov“. Sicer pa clara pacta, boni amici.

— **Slovenske občine za svoje pravice.** Kakor na Koroškem, bijejo tudi Slovenci na Spod. Štajerskem hude boje za svoje jezikovne pravice. Kakor vsako leto, je razposlalo tudi letos celjsko okrajno glavarstvo na vse občine brez izjeme samonemške tiskovine, ki naj bi jih župani vrnili izpolnjene do 12. jan. Občina Kokarje je že pred dvema leti zahtevala slovenske ali vsaj dvojezične tiskovine, glavarstvo pa je odgovorilo, da nima takih tiskovin, kar pa ni nikak izgovor. Kajti dolžnost glavarstva je, preskrbeti slovenskim občinam slovenske tiskovine. To je naglašala občina Kokarje v svojih protestih ter pošilja njen župan samonemške tiskovine c. kr. ministrstvu za notranje zadeve v prestavo, odkoder se navadno — ne vrnejo. Ako ga politična oblast priganja naj zadevo reši jej kratkoma naznani, kako je postopal ter da hoče stvar takoj rešiti, ko dobi prevod nemških tiskovin. Tako odločno postopanje je povsem pravilno. Na ta način bosta prišli glavarstvo in ministrstvo do spoznanja, da morajo biti v s i drž. in dež. uradniki na Spod. Štajerskem večji slovenskega jezika, ter bosta morali — dasi prisiljeni — priznati, da je dočela pravična, poštena in samoobsebi umljiva zahteva slovenskih občin po slovenskem uradovanju.

— **Klerikalni boj proti posojilnicam na Štajerskem.** Še ni dolgo temu, kar so klerikalci v Celju ustanovili svojo posojilnico in hranilnico, ne morda proti enakim nemškimi zavodom, temveč proti obstoječim slovenskim, a sedaj so ustanovili enak konkurenčni zavod proti posojilnici v Mariboru. Nihče ne more trditi, da bi bili te dve ustanovitvi gospodarska potreba ljudstva, kajti ljudstvo je bilo popolnoma zadovoljno z obstoječimi zavodi in ni čutilo nikake potrebe za ustanovitev novih, toda klerikalnim voditeljem je treba sredstev, da imajo po njih ljudstvo v rokah, in treba je tudi dobro plačanih mest, da se na njih namestijo njihovi agitatorji, katere bi bilo sicer treba vzdrževati iz raznih drugih fondov. Sicer smo prepričani, da ti konkurenčni, le v strankarske, ne pa ljudske koristi ustanovljeni zavodi ne bodo veliko ali celo nič škodili starim, trdno stoječim posojilnicam, ali že sam namen njihove ustanovitve je vreden vsega obsojanja, ker se gre pri celi stvari le za tem, da bi se podrla, kar je zgradila požrtvovalnost mož, ki so imeli pred očmi edino le blagor ljudstva. Ako niso bili vsi taki, naj se obsoja osebe, ne skuša pa oškodovati dobro stvar samo.

— **Svojega pastorka je ustrelil** posestnik Zelič iz Vodice blizu Slivnice pri Celju, ker je ta hotel vzeti svojo mater, katero je Zelič neprestano pretepal, s seboj na Zgorunje Štajersko. Celjsko porotno sodišče ga je obsodilo na 10mesečno ječo.

— **Uboj zaradi dekleta.** Štefan Lorger v Poleni pri Šmarju pri Jelšah je imel ljubico, ki je bila preje Antona Orača, posestnikovega sina. Vsled tega je vladalo med obema fantoma napeto razmerje. Ko sta bila Lorger in Orač na Štefanji dan v gostilni skupaj in je poleg Lorgerja sedela njegova ljubica, nastal je med mladeničema kmalu prepir, konec katerega je bil, da je zgrabil Lorger bukov kolec in udaril z njim petkrat Orača po glavi, da mu je petkrat ubil lobanjo. Vsak udarec je bil smrten. Pred celjskimi porotniki je bil Lorger obsojen na tri leta težke ječe.

— **Železniška nesreča.** Na železniški tir železnice Kapfenberg-Au-Seewiesen se je zvalila velika skala, ob katero je zadel stroj večernega poštnege vlaka. Stroj se je prevrnil in leži na travniku, dva voza sta popolnoma razbita. Kurjač je dobil hude opekline, popotnikom se ni ničesar zgodilo. Tir je že prost.

— **Nesramnost nemškega uradnika.** „Korošcu“ se poroča iz Borovelj vest, ki kaže, s kako skrajno zagrizenimi nasprotniki imajo opraviti koroški Slovenci med c. kr. uradniki in kako nujno je res potrebno, da stori državna oblast konec takemu „dejanskemu sodelovanju c. kr. uradništva v javnosti.“ Evo dopisa: „Kake nesramnosti in lumparije se upajo delati naši c. kr. uradniki, to presega že vse meje. Slovenec na Koroškem je menda po mnenju teh visokih gospodov samo davkoplačevalec, s katerim bi se radi igrali, kakor bi se jim pač poljubilo. Kako grdo in brezvestno kršijo gospodje c. kr. uradniki v členu 19. državnega osnovnega zakona Slovincem zajamčeno ravnopravnost, nam pojasnjuje sledeča: Hranilnica in posojilnica v Borovljah“ je sprejela od c. kr. urada za odmero pristojbin v Celjevo pismo z naslovom: Hranilnica in posojilnica (windischer Sparverein) in Ferlach (brovleje).“ — Tako se predzne c. kr. uradnik sramotiti in psovati slovenski zavod ali pravzaprav njegovo vodstvo. Upamo, da vodstvo Hranilnice in posojilnice v Borovljah te žaljivke ne bo vtaknilo mirno v žep, temveč poskrbelo, da bo dobil nemškonačionalni hujšak v c. kr. uradu primerno kazen.

— **Slovenski koroški kmet v c. kr. uradu.** Kako se na Koroškem postopa v c. kr. uradih s slovenskim kmetiskim ljudstvom, kaže prav dobro sledeči slučaj. Prišel je v c. kr. davkarijo v Velikovec slovenski kmet, ki je hotel plačati davek. Ob 8. uri zjutraj ni bilo razen uradnega sluga nikogar v uradu. Okrog 9. ure so pričeli pri-

hajati uradniki, med njimi davkar zadnji. Ta je počasi oblekel uradno suknjo, našgal pipo in začel brskati po nekkih spisih. Za kmeta se ni zmenil. Ko je kmet že čakal dve uri in začel godrnjati, mu je davkar odgovoril, da naj le čaka, kajti prva je pošta, potem stranke. Kmet je res moral čakati, da je davkar pokadil svojo pipo, pregledal pošto, in je tako končno po skoraj triurnem čakanju mogel plačati svoj davek. Tako delajo nemški uradniki s slovenskim kmetom.

— **Na sledu morilca tržaških kočijažev.** Policiji in orožništvu se ni posrečilo priti na sled storilec trojnega umora, ki se je v dobi kratkega pol leta dogodil v tržaški okolici, toliko časa, da je morilec dobil že četrto žrtev. V torek se je priključil mlinarskemu hlapcu Petru Furlanu, ki se je vračal od Sv. Križa kamor je peljal moko, na cesti proti Devinu mlad, boljše oblečen človek, ki je naprosil Furlana, da bi se mogel z njim peljati. Bilo je zvečer po 7. uri. V Devinu sta se ustavila ter stopila v Plesovo prodajalno, kjer je oni neznanec ponujal Furlanu pijače, katere pa ta ni hotel. Nato sta se odpeljala proti Trziču. Ko sta dospela do železniškega viadukta med Devinom in Trzičem, je zločinec dvakrat ustrelil na Furlana. S prvo kroglo ga ni zadel, pač pa z drugo in sicer pod desno lopatico. Streljal je od zadaj. Konji so se splašili in ker je vozil par sto korakov pred Furlanovim vozom drug voz, se je zločinec prestrašil in pobegnil. Furlana, ki ni bil smrtno ranjen, so prepeljali v bolnišnico v Trziču. Imel je pri sebi okrog 200 K denarja. Orožništvo je šlo takoj na lov za njim, a vendar se mu je posrečilo uiti. Na dan storjenega zločina je več ljudi videlo zločince in ga popolnoma natanko opisujejo. Ker je isti dan oddal tudi devinskemu postiljonu pismo, naslovljeno na neko žensko v Trstu s prošnjo, da naj odda pismo v Nabrežini na pošto, in si je postiljon dobro zapomnil naslov, je bilo lahko dognati zločinca ime. Je pa to čevljar Avgust Semulič, doma iz Brestovice na Krasu, rojen l. 1888, torej komaj 20 let star. Zvečer po umoru je prišel domov v Brestovico ob 10 zvečer, zjutraj pa je že zopet odšel ob 4. Ko je pri odhodu svoji materi dal roko, je rekel: „Z Bogom, mati, najbrž me vidite danes zadnjič.“ Vse okolnosti kažejo, da je Semulič tudi morilec onih treh kočijažev, Praznika, Mohoroviča in Vidava, kajti vsi umori so se dogodili na isti način, in tudi opis Semuliča se popolnoma strinja z opisom morileca onih treh kočijažev. Semulič je delal v Trstu ter po enkrat na mesec zahajal domov na Brestovico. Sodi se, da Semulič ni pri pravi pameti, ker je posebno soditi iz tega, da je moril kočijaže, ne da bi vedel, ali imajo kaj denarja pri sebi. Ime torej in vse drugo je znano, samo tega ne vedo, kje je. Morda se bo le posrečilo orožništvu in policiji ga izslediti.

— **Trst za „Lega Nazionale“.** „Lega Nazionale“ je italijanska šolska družba, ki ima namen poitalijančiti slovensko in hrvaško dečo v Trstu in Istri. Mesto Trst žrtvuje za to društvo zelo veliko; tržaške podružnice društva štejejo čez 7000 članov, vsega skupaj ima „Lega“ samo iz Trsta nad 75.000 K dohodka.

— **Nevarna pošiljatev.** Iz Pulja se poroča: Tu sem došli parnik „Grof Wurmbbrand“ je imel na krovu posebne vrste pošiljatev. Na krovu je bil zaboj, čegar pošiljatelj in prejemnik sta neznana. Naslov se je glasil „Pulj“. Ko so vpričo oblastvenih organov odprli zaboj, so našli, da je napolnjen z nevarnimi raznesili. Skrivno pošiljatev so spravili v smodnišnico, da jo eventualno porabijo za dokaz. Varnostna uprava je dobila navodila strogega poizvedovanja.

— **Stavka v paroplovni družbi „Dalmacija“** je sicer res končana, pa čisto drugače, kakor se je s početka poročalo. Ravnateljstvo družbe ni hotelo ali ni moglo spolniti zahtev častnikov in moštva, češ, da zahtevajo za 20% višje plače in mezde kakor jih plačuje „Ogrsko-hrvatsko paroplovno dr.“ in je izjavilo, da rajše postavi svoje parnike popolnoma z dela, kakor da bi se vdalo tej zahtevi. Stavkujoči so pa v kljub temu obstali na svojih zahtevah, in ravnateljstvo je vstavilo delovanje družbe in odpustilo ves personal. Moštva in častnikov je blizo 300. Kakor pravijo zadnja poročila, se je končno vendar doseglo sporazumljenje, in parobrodi so zopet začeli z redno prevozno službo.

* **Grobar ropar mrtvecev.** Na Sedmograškem so zasačili grobarja na protestantskem pokopališču v šaški Reen, ko je ponoči odkopal mrtvece, odprl krste in oropal mrtvece oblek in drugih dragocenosti. Svoj nečloveški posel je opravljal že več let. Sedaj po vrsti preiskujejo vse grobe in rakve, da doženejo, koliko takih tatvin je izvršil.

* **Posili Ciganka.** K policiji v Šašvarosu na Ogrskem je prišla neka mlada Ciganka ter povedala v gladki nemščini, da je bila dve leti posili Ciganka. Njen oče je bil potujoči komedijant, a ona mu je pomagala igrati. Pred dvema letoma sta igrala v Šašvarosu. Ko sta se ponoči vozila vsak na svojem vozju skozi v sosednje mesto, obstopili so nenadoma Cigani njen voz, ji zamašili usta ter jo odvedli v gozd, kjer so jo z nečim omotili. Ko se je prebudila, je zapazila, da je v obrazu ravno tako rujava, kakor druge Ciganke in v ciganski obleki. Cigani so jo na poseben način tako počrnili. Nato so jo prisilili, da se

je morala omožiti z nekim hromim Ciganom, ter ji zagrozili s smrtjo, ako jih izda. Dve leti je morala živeti z njimi kot pristna Ciganka, prosjačiti, krasti in iz kart prorokovati. Sedaj so prišli Cigani zopet v bližino mesta Šašvarosa, in pri tej priliki se ji je posrečilo pobegniti. Njena izpoved se je izkazala za resnično ter se prisiljena Ciganka zove s pravim imenom Hedviga Winter. Policija je zaprla vso cigansko karavano.

* **Nagajivi avtomat.** Na angleškem kolodvoru Viktorija je hotel nedavno neki gospod, da bi mu avtomat osnažil čevlje. Vrgel je v avtomat predpisani znesek, potisnil nogo v stroj ter takoj občutil, kako so začele krtače delovati. Že je klical vratar prihod vlaka, ko hipoma nekaj počil v stroju, krtače so se ustavile, a ko je hotel gospod odmakniti nogo, ga je stroj trdo držal pri členkih. Hitro se je zbralo več ljudi okoli v past vjetega ter ga pomilovali, a pomagati mu niso mogli. Nekdo mu je svetoval, naj zopet vrže denar v avtomat, da bodo začele krtače znova delovati. Zmetal je pet penijev, toda avtomat se ni zganil. Vedno več ljudi se je zbiralo okoli njega in vsakdo je imel kak dober svet. Mož pa je potrpežljivo stal na eni nogi ter se mu je ljubilo še šaliti. Kmalu pa je postal truden, in ljudje so ga podpirali, da si je natlačil pipico. Potem so mu prinesli iz čakalnice naslonjač. Končno je prišel zraven postajenačelnik, ki je ukazal delavcem na svojo odgovornost razbiti avtomat, da se je noga osvobodila. Mož je parkrat močno iztegnil osvobodeno nogo, pogledal na uro ter rekel: „Poldrugo uro je stvar trajala, a osnažen je šele en čevljev.“

* **Škandalozne razmere pri newyorški policiji.** Kakor poroča list „Daily Telegraph“ so zopet prišli na sled senzacionalnim razkritjem glede podkupljivosti policijskih uradnikov in sodnikov v New Yorku. Policijski uradniki in visoki policijski funkcionarji, ki imajo skrbeti za red in pravno, so spustili vse prijete osebe proti visokemu honorarju. Uredniku nekega newyorškega lista, ki je vse početje odkril, so ponudili veliko vsoto, ako molči. Uvedli so strogo preiskavo, dozdeva se, da je v to afero zapletenih tudi več visokih uradnikov.

* **Požar v gledališču.** V Boyertovnu v Pensilvaniji (Severna Amerika), malem mestu, ki šteje 20.000 prebivalcev, večinoma Nemcev, je zgorelo gledališče. V poslopju je bilo prostora za 700 ljudi. Gledališče je bilo razprodano. Pri predstavi je bil tudi rabljen kinematograf. Ko se je dvignilo zagrnjalo, se je čulo silno eksplozijo in na odru se je dvignil plamen, ki je švigal do stropa. Nastala je silna zmešnjava, v kateri je poginilo mnogo ljudi. Do srede so izvlekli 167 mrtvih trupel izpod ruševin.

* **Čudna stava.** Iz Moravske Ostrave se „Hlasu Národá“ poroča: Dva poljska delavca v Mihalkovicah sta si izmislila čudno igro. Drug drugemu je nasul troho dinamita na roko in — „kdor bode vzdržal, kadar dinamit pokne, dobi stavo.“ Prvikrat se igra ni posrečila; učinek druge igre pa je bil grozen. Delavec, na roki katerega je tovariš vžgal dinamit, je sicer stavo dobil, toda dinamit mu je roko popolnoma zdrobil. Tisti, ki je stavo izgubil, je seveda hitro izginil.

* **45 stopinj mraza.** Sibirski vlaki prihajajo v Moskvo z velikim zakasnjem in so pokriti z ledom. Na severu Sibirije je namreč 45 stopinj mraza, tako da se ne more dobiti nikjer voda za parne stroje, ker je voda zmrznila celo v studencih.

* **Preganjanje Slovakov.** Slovaške „Národne Noviny“ imajo zopet dve tiskovni pravdi. Urednik je tožen radi svojega članka „Krutosti iz strahu“ in pa radi članka Björnstjerna Björnsona, „Največja obrtnija Ogrske“. — Tudi „Nár. Hlasnik“ je tožen radi istega članka izpod peresa Björnstjerna Björnsona.

* **Nečloveški starši.** V Bachu so zaprli zakonska Oederja. Malone do smrti sta mučila ženinega petletnega nezakonskega otroka. Izhujsano telo je bilo enako skeletu in pokrito z ranami. Z žlico je imel odrezan del nosu. Ko so prijeli nečloveške starše, je stal ubogi otrok nag v škafu napolnjenem z vodo, dasi je kazal toplomer 3 stopinje pod ničlo.

Prosveta.

— **Odborova seja Slovenske Matice** dne 27. januarja 1908. Pravda o sporni zadevi 'glede delnic „Narodne tiskarne“ med prof. Jesenkom in Matico še ni končana. Razsodba se izroči strankama pismeno. Novi poslovnik se potrdi in se bo predložil obnemu zboru v končno odobrenje. Uredi se poslovanje uprave. Blagajnikovo poročilo o stroških za publikacije 1907. leta se vzame na znanje in se sklene, da se vprašanje o gmotnem stanju Matičnem, oz. o lani nastalem deficitu, izroči gospodarskemu in knjižnemu odseku v pretres. — Tajnik poroča o sklepih seje knjižnega odseka z dne 22. t. m. glede izdavanja Matičnih publikacij za l. 1908. Sprejme se Zofke Kvedrove drama „Amerikanci.“ — Prošnja „Mačice Srbske“ v Budišinu za podporo se odkloni. Poročilo o podaritvi kujig raznim društvom, o novo osnovanih poverjeništvih, o premeni poverjenikov, o na novo pristopivših udih in o prirastku knjižnici se vzame na znanje.

„Slovan“, mesečnik za književnost, umetnost in prosveto. Letnik VI. Zv. 1. Vsebina: A. Aškerc: Atahualpov zaklad; Grobar Mrkun; Hajduk. Ksaver Meško: Moj prvi učitelj. Vladimir Levstik: Ver sacrum. Adolf Robida: Silhueta. Vladimir Levstik: Literarno pismo; Ko nikoli. Prostoplav Kretanov; V predsmrtnih slutnjah. Vladimir Levstik: Mladoletje. C. Golar: V svobodi; Iz žarkov. Ksaver Meško: Epilog k dramski sliki „Na smrt obsojeni“. Od cenzure ves črtan. Listek. Slike: C. M. Medović: Francišek Asiški. H. Smrekar: Deseti brat (vinjeta). Ivana Kobilčeva: V pravoslavni cerkvi. Jurij Šubic: Sv. Magdalena Spokornica. Po fotografiji: Fr. Ks. Meško, Vladimir Levstik, dr. Simon Pertot. — Vsebina II. zv.: A. Aškerc: Metliška balada. Volodja Kuret: Na VIII. oddelku. Vladimir Levstik: Tiha pesem; Moja pesem. Ante Beg: Po slovanskem jugu. Milan Pugelj: Vida. V. Mole: Prost. V. Levstik: Mladoletje. (Nadaljevanje). Novo češko gledališče v Pragi. V. Mole: Jaz. Listek. Slike: Srečko Magolič: Ob Ljubljani. Vojteh Preissig: Ovčar. Oto Libl: Sveta noč. Žena iz Konavlja. Dekle iz Konavlja. Mostar. Novo gledališče v Pragi. Vojteh Preissig: Sneg.

„Domače ognjišče“. List za starše in vzgojevalce slovenske mladine. Štev. 1. Leto II. Vsebina: 1. Ljudevit Stiasny: Dajte nam boljših mater in dobili bomo boljše može. 2. Domači zdravnik. Dr. Demeter Bleiweis: O boju proti jetiki, osobito z ozirom na našo mladino in razmere v šolah. 3. Slike iz vzgoje. Anton Pesek: Šesta božja zapoved. 4. Listek. Ferdo Plemič: Mačka. 5. Dopisi. 6. Drobline. „Domače ognjišče“ izhaja mesečno ter stane za celo leto samo 2 kroni. List, ki je edini te vrste na Slovenskem toplo priporočamo.

Gospodarstvo.

Tržno poročilo.

Denarni promet.

Dunajska borza. Poročila z drugih denarnih trgov so vedno ugodnejša, zato se je tudi dunajski denarni trg precej opomogel. Skoraj vsi vodilni papirji kažejo zvišanje, le pri devizah in valutah je opazati nekoliko znižanja. V sredi tedna so notirale kreditne akcije 645.75, ogrska kreditna banka 781.50, bančno društvo 637.25, zemljiška banka 421.25. Državne železnice 680.75, Lombardi 147.25. Alpske montanske akcije 611.50. Ruska renta 91.25. Bančna obrestna mera 5%, privatni diskont 4⁷/₁₆%, daljši 5¹/₄ do 5⁵/₈.

Promet s pridelki.

Cene žitu še vedno padajo in to največ zaradi stagnacije trgovine z moko, vsled česar veliki mlini kolikor le mogoče skrčujejo obrat. Kakor vse kaže, bodo nekateri veliki mlini obrat za nekaj časa popolnoma ustavili. Cene so padle pri vseh vrstah žita, najbolj pa pri rži.

Cene za vsakih 50 kg so notirale ab Dunaj:

Pšenica, tiška nova, 76 do 79 kg K 12.80 do K 13.30; slovaška nova 77 do 81 kg K 11.75 do K 12.20; nižeavstrijska in moravska, nova K 11.50 do K 11.85.

Rž, slovaška nova 72 do 75 kg K 10.60 do K 10.85; peštanska nova 72 do 75 kg K 10.60 do K 10.85; avstrijska 72 do 75 kg K 10.35 do K 10.60; ogrska 72 do 74 kg K 10.45 do K 10.75.

Ječmen moravski K 9.70 do K 10.20, slovaški K 8.80 do K 10.—.

Koruza, ogrska K 7.30 do K 7.45.

Oves, ogrski izjemnje vrste K 8.85 do K 9.10; prve vrste K 8.60 do K 8.85.

Špirit kontingentira prompt ab Dunaj K 60.60 D, K 60.80 Bl.

Repno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 99.— D, K 100.—.

Laneno olje vsakih 100 kg prompt ab Dunaj K 69.— do K 69.50.

Petrolej vsakih 100 kg: kavkaško rafinirano brez soda, prompt ab Trst, transito K 11.50 do K 12.— B.

Meso. Cene za kilogram so sledeče:

goveje meso prednje	K 0.64 do K 1.60
„ „ zadnje	„ 0.76 „ 1.80
telečje	„ 0.72 „ 1.60
svinjsko	„ 0.88 „ 1.64
ovčje	„ 0.88 „ 1.10

Mast za vsakih 50 kg: domača, svinjska, s sodom prompt K 68.— D, K 69.— B ab Dunaj.

Loj, prompt K 36.50 D, K 37.— B ab Dunaj.

Slanina, bela brez zaboja prompt K 57.— D, K 58.— B ab Dunaj. Cena padla.

Sladkor, v kockah za 100 kg: brutto K 74.50 D, K 75.50 B, kristalni sladkor prompt K 65.— D, K 65.50 B ab Dunaj.

Kava, za vsakih 50 kg: Santos Good Average K 47.— D; K 48.— B; Santos Perl Good K 53.— D; B. 54.— K prompt od Trsta. Tendence mirna.

Glasovi odvetniških in notarskih uradnikov.

Socialno-politična študija.

Društvo odvetniških in notarskih uradnikov za Kranjsko je prekoračilo številko 100 rednih članov. To število nam spričuje, da je nastopilo društvo pravo pot, člani pa so pokazali, da se zavedajo svojega stanu, in zato smo trdno prepričani, da bodo v kratkem zastopani vsi odvetniški in notarski uradniki na Kranjskem v našem društvu, ker bodo drugače, kolikor bolj se bodo branili društva, toliko bolj osamljeni, prepuščeni vsem neprilikom, ki so se nam godile do danes, ki se nam bodo še godile tako dolgo, dokler ni društvo samo dovolj močno, da odpore samo sebi in društvom s treznim in premišljenim delom.

Ta številka sto je sama na sebi res lepa. Če pa vprašamo danes vsakega posebej izmed teh sto društvnikov, kako in kaj je z njim, in ga pozivljamo, naj nam pove odkrito in brez vsakega olepševanja svoje težnje in skrite stanovske bolezni, tedaj bi se zllili ti odgovori v veliko tožbo, katera bi bila zrealo socialno-politične brezpravnosti in zla našega stanu in katera bi lahko polnila leta in leta predale našega strokovnega lista, javnost bi zvedela za težnje našega stanu v taki obliki, da bi moral vzklikniti vsak poslanec, vsak pravi zastopnik ljudstva — in del ljudstva tvorimo tudi mi — z dr. Luegerjem, ki je poslal pred kratkim državnega poslanca Anderleja na zborovanje naših stanovskih tovarišev na Dunaju z besedami: „Sie, die Angestellten bei den Notaren und Advokaten sind arme Teufel, da gehen Sie sicher hin“.

Te dr. Luegerjeve besede značijo za nas tako pristno in resnično socialno-politično spričevalo, kakor ni mogoče sestaviti pristnejšega in resničnejšega nobenega strokovnega spričevala in naj se bavijo s tem mnenjem združene vse avstrijske fakultete.

Take so danes razmere v našem stanu, upamo pa, da se v doglednem času spremene. Ako bi ne imeli tega upanja, bi se pogrezali in zginevali z zemeljskega površja kakor zginevajo one mase, ki jih požira na tisoče in tisoče prenaporno delo. Na poslance se zanašamo in se nadejamo, da store tudi za nas kaj, ko se bodo reševalo v kratkem naše vprašanje v poslanski zbornici...

Oglejmo si nekoliko težnje našega stanu!

Plače se začenjajo pri nas s 30—40 kronami mesečno in to v največ slučajih pri sedem do osemurnem napornem delu. Odpoved je k večjemu štirinajstdnevna, kakor pri onih manualnih delavcih, ki dobe lahko vsakih pet minut drugo službo.

Delo je samo po sebi tako duhamorno, da le redkokd izmed naših stanovskih tovarišev doseže starost, ako jo pa doseže, ni bilo skrbljivo do sedaj zanj niti za starost niti za onemoglost. Beraška palica je bilo plačilo do sedaj v naši starosti.

Pa to bi bilo še vse, ako bi se v posameznih pisarnah oziralo na to, da izvršuje tak uradnik svojo službo tako, kakor mu jo je sploh mogoče pri taki bedi. Toda v devetindevedesetih slučajih se to niti ne vpoštevata! Delo za delom seti nalaga in to je vse nujno. Delati moraš toliko časa brez vsake samostojnosti, da je delo izvršeno, kaj to, če taka reva stopnjuje gineva pri peresu ali stroju. Nihče ne skrbi za naše zdravje, kaj šele za udobnost, niti na prvo, na drugo se ne zmisli nihče, vsaj smo plačani garači, kateri moramo delati in poginiti pri delu ali brez dela.

Taka je usoda uboega srednješolca kakor tudi visokošolca, ki sta se nesrečno zatekla v našo sredo.

Tudi solicatorjem se ne godi dosti boljše.

Fasije na naših pristopnih izjavah nam dokazujejo, da plače v največ slučajih niso primerne onemu samostojnemu delu, katerega se zahteva od solicatorja. Solicatorsko delo je sicer samostojnejše, vendar se pa od solicatorjev zahteva več, kakor sploh morejo storiti po svoji duševni in fizični zmognosti. Povsod se vidi leto, kar se ni storilo, četudi se reva trudi od jutra do večera, nikjer se pa ne uvažuje onega, kar se res dela. Privsem tem se pa postopa s solicatorjem tako, kakor bisitega ne dopustil nobeden navaden delavec. Mi le beležimo pritožbe posameznikov in homo v primernem času razmotrivali javno vzroke, ali so take šikane na mestu ali ne. Prepričani smo pa, da se nam posreči dokaz, da je le tam mogoče imeti dobrega uradnika, kjer se prizna-

nesljivo in lepo z njim postopa, pedanterija pa doseže lahko to, da tudi sicer dober uradnik postane slab, nesiguren, da leta pisarni na pol histeričen brez glave in komaj čaka, da ga reši sista ali poznejša ura takega duševnega trpinčenja.

Take in enake pritožbe smo pošiljali že stoinstokrat v javnost, toda vse kaže, da se ne zboljšajo razmere toliko časa, dokler jim sami ne odpomoremo.

Po našem skromnem mnenju bi bila stvar odvetniške in notarske zbornice, da bi sklicala že enkrat kako tozadavno enketo ter proučevala, v čem vendar tiči ta krivica, in marsikatero zlo bi se dalo odpraviti sporazumno. Toda žal — dr. Trillerjev in še nekaj takih je malo — pri nekaterih mlajših šefih se pa kaže celo, da jih ne bo več.

Ako gre tako naprej, se bodo poslabšale advokature, poslabšal se bo notarijat, poslabšalo se bo tudi naše uradništvo.

Tudi glede tega je treba vmes poseči zbornicam.

Sklicati bi bilo treba uradništvo in naprositi kakega gospoda odvetnika ali koncipienta, kateri naj bi predaval o odvetniški in notarski stroki v splošnem, in tako bi se naobrazilo mlado uradništvo. Tako bi se dobilo dobro uradništvo in marsikatera nesreča bi se s tem odvrnila strankam in šefom.

Storilo se pa za nas ni ničesar do danes, samo izkoriščalo se nas je. Zato so pa tudi take razmere med nami, da se nas prezira povsod, še celo tam, kjer bi se nas moralo uvaževati kot stranke.

Tako se nam godi pri onih, katerim veleva poklic, naj varujejo interese nevednih in teptanih. Zato se pa tudi sliši prepogosto obupni klic: Najprvo pri nas, potem še le pri narodu!

Morda se znajde kdo, ki bi ugovarjal tem izvajanjem, češ, pretirano je vse, vsaj sklepete mezdne pogodbe s svojimi šefi. Toda, ako vprašamo danes vseh sto in kar je čez društvnikov, ali so sklenili pogodbe, odnosno zakaj si niso zboljšali takoj pri vstopu s pogodbo svojega položaja, bi se glasil odgovor vseh teh in tudi onih, ki še niso v društvu: „Pri meni je pogodba šef! Če se njemu zljubi, se mi zviša plača, zmanjša delo, daje primeren dopust itd., če pa zahtevam to, se mi da modro polo“.

Take so naše pogodbe. Če pa ima kdo pogodbo, narekuje pogoje šef, ti jih moraš sprejeti, ker drugače šef tebe ne sprejme.

Zato pa pravimo: Četudi se naglašajo po vseh avstrijskih zakonih popolna prostost obeh kontrahentov, je to za službojemalce že zdavnaj svetovna laž.

Iz teh nagibov se je naše društvo odločilo, da skličemo enketo delodajalcev in delojemalcev in poskusimo vsaj pri nas skleniti z vsoto resno voljo kolektivno pogodbo. (Sledi.)

Društveno gibanje. V tem tednu je pristopilo k društvu 9 novih članov, tako da društvo šteje sedaj 111 rednih članov. Tovariši, ne mislite, da je s tem že izvršena organizacija stanu! Mnogo je še stanovskih tovarišev, ki še niso v društvu. Zato pozivljamo ponovno vse društvnike, naj agitirajo in vplivajo na svoje kolege, kateri še niso v društvu, da čim prej pristopijo, ker v organizaciji je moč. S številom 111 še nikakor nismo dosegli dovoljnega percentualnega števila članov. Kakor smo šele sedaj poizvedeli, je po vseh odvetniških in notarskih pisarnah na Kranjskem vsega skupaj nad 185 uradnikov, tako da odgovarja število do sedaj organiziranih nekako 60%. Zato je treba še mnogo orati na ledini naše stanovske organizacije in vsi društvniki bi morali iti na delo.

Nekaj statistike. Pri enketi, katera se je nasvetovala v svrhu sporazumne določitve eksistenčnega minimuma, ureditve plač in drugih perečih stanovskih vprašanj, bo po našem mnenju ena najglavnejših opor za utemeljevanje naših zahtev, da se sklicujemo na mrtve številke, katere bodo po najbolj kričale in dokazovale po vsem upravičenosti naših zahtev. Pri tem delu pa bi morali sodelovati vsi društvniki. Kot prvo rabimo za sedaj splošne podatke o naših stanovskih tovariših v smislu, kakor jih zahtevamo na pristopnih izjavah. Te podatke imamo sicer že glede organiziranih tovarišev, nimamo jih pa glede neorganiziranih, iz nekaterih krajev nimamo celo imen stanovskih tovarišev. Tako še nimamo vseh podatkov iz Idrije, Ilirske Bistrice, Kamnika, Kočevja, Kostanjevice, Kranjske gore, Krškega, Litije, Logatec, Mokronoga, Postojne, Ribnice, Senožč, Škofje Loke, Trziča, Višnje gore in Žužemberka. Zato prosimo vsakega društvnika, naj naznani na društveno vodstvo iz gori navedenih krajev vsaj vsa imena vseh onih tovarišev, katere pozna, s koncipienti in kandidati vred, če pa le kolikaj mogoče, naj se nam naznanijo tudi podatki v smislu, kakor jih zahtevamo na pristopnih izjavah ali vsaj del teh zahtev. S tem ne zadosti vsak društvnik le društveni dolžnosti, marveč tudi olajša zamudno statistično delo nam in to v svoj prid.

Društvene izkaznice. Vsled mnogege dela je društveno vodstvo šele danes pričelo izdajati in razpošiljati društvene izkaznice in sicer vsem onim društvnikom, ki so že plačali vpisnino in mesečnino. Pri tej priliki omenimo, da se je društveno vodstvo obrnilo do „Dramatič-

nega društva“, do kinematografskega podjetja „Edison“ in do panoram „International“ in „Kosmorama“ v Ljubljani s prošnjami, naj se dovoli društvnikom, kateri se izkažejo z društvenimi izkaznicami, za društva običajni popust in so tej prošnji ugodili podjetje „Edison“ in panorama „International“, ki sta dovolila 30% popust, in panorama „Kosmorama“, ki je znižala vstopnino za društvnike na 20 h, za njih otroke pa na 16 h. Od „Dramatičnega društva“ še nismo sprejeli rešitve. Kadar nam dojde, objavimo i to. Priporočamo torej društvnikom, naj se poslužujejo teh udobnosti.

Čekovni promet. Radi lažje in ceneje manipulacije in radi udobnejšega stika pristopi društvo k čekovnemu prometu.

Zakonska predloga o službenem razmerju trgovskih uslužbencev in zasebnih uradnikov. Pretečeni terek je pričel razpravljati pododsek narodno-gospodarskega odseka poslanske zbornice o vladni predlogi glede službenega razmerja trgovskih uslužbencev in zasebnih uradnikov. Zaradi tega je bilo društveno vodstvo zadnji čas precej obloženo z delom, ker je bilo treba proučevati zadevo in se posvetovati glede postopanja. Za danes beležimo samo, da je društveno vodstvo storilo vse, kar mu je bilo le mogoče in da se nadejamo najugodnejše rešitve v smislu naših nasvetov. Kakor posnamemo iz tozadavnih časnikarskih poročil, je to naše upanje tudi popolnoma opravičeno. O zakonu samem, njegovih dobrih in slabih straneh izpregovorimo prihodnjič enkrat. Za danes pa pravimo le: Stvar je v dobrem teku in zato, tovariši, pogum!

K akciji glede zboljšanja plač. Stanovski tovariši okrožnosodnega okraja Reichenberg na Češkem bijejo sedaj boj za zboljšanje plač. Nekateri šefi so se uklonili opravičenim zahtevam naših severnih stanovskih tovarišev, drugi pa so protestirali proti temu postulat pismeno in ustmeno. Naši tovariši pa se niso zadovoljili s protesti, temveč so odločno vstrajali pri svojih zahtevah; zato se je pričel sedaj boj. Da čim prej izvedejo svoje zahteve na celi črti, so sklenili in to že izvršujejo: Za one šefe, ki so ugodili zahtevam in zvišali plače, naj se dela brezplačno reklama po tamošnjih dnevnikih in z letaki. Obenem pa hočejo tudi javno opisati svojo bedo in primerjati svoje dohodke z onimi svojih šefov. Svojim stanovskim tovarišem želimo najboljših uspehov pri njih boju in pozdravljamo z veseljem originalno misel prezplačne reklame v ta namen. Radovedni smo le, če se boče tudi nam kedaj treba posluževati teh ali enakih sredstev?

Društveni sestanki. Uvideli smo, da je potrebno prirejati sestanke stanovskih tovarišev in hočemo napraviti s takimi sestanki prvi poskus prihodnje nedelje dne 9. t. m. v Kranju, Novem mestu in Postojni. V vsakega teh krajev odide vsaj po en član društvenega vodstva, da proroča o akutnih stanovskih in društvenih vprašanjih. V Kranju se vrši ta sestenek popoldne ob 3. uri „Na stari pošti“, v Novem mestu ob 2. uri popoldne v gostilni pri G. Antonu Gačniku in v Postojni popoldne ob 4. uri v restavraciji g. Garzarollija. Dobro bi bilo, da se teh sestankov udeležijo tudi stanovski tovariši iz sosednjih krajev; da bodo pa ti sestanki polnoštevilno obiskani, to je naloga tamošnjih društvnikov.

Državna organizacija. Naša stanovska državna organizacija se je konstituirala in pričela redno poslovati s 1. prosincem t. l.

Obrambeni zaklad. Zadnji občni zbor stanovske organizacije je sklenil, da se ustanovi obrambeni zaklad, kateri naj se upravlja samostojno. Od organiziranih in neorganiziranih stanovskih tovarišev cele Avstrije naj bi se prispevalo v ta namen po 10 h mesečno. Na prvi hip se dozdeva ta ideja glede neorganiziranih tovarišev neizvedljiva, vendar bo pa ta sklep — če smo prav informirani — v kratkem le izvedljiv, ako zadobe organizacije tisto moč, katera jim gre.

„Slovenska pisarna.“ Društvo slovenskih odvetniških in notarskih uradnikov v Celju je izdajalo že od leta 1902 sem svoje stanovsko glasilo „Slovenska pisarna“. Nas se je od gotove strani informiralo, da list preneha izhajati letos, ker se je izkazoval leto za letom velik primankljaj. Kakor pa razvidimo iz doposlane nam 1. številke VII. letnika, izhaja list kot mesečnik še dalje, le toliko se je izpremenilo pri njem, da se je preselilo uredništvo in pa tiskanje iz Celja v Gorico in to radi ugodnejših pogojev. „Slovenska pisarna“ se čudi, kako je bilo mogoče v Ljubljani ustanoviti tako močno stanovsko organizacijo in kje je iskati vzroka temu nenadnemu preobratu. Nam se to ne zdi tako čudno in bomo morda to uganko v eni prihodnih številkih rešili stvarno in javno v prid splošni stanovski organizaciji. Da razvidijo naši stanovski tovariši, kako sodi „Slovenska pisarna“ o našem društvu, navajamo iz nje sledeče: „Kot vesel pojav v splošni organizaciji odvetniških in notarskih uradnikov pa moramo vendar beležiti, da se je iz bolehave II. skupine ustanovilo v Ljubljani krepko društvo za tovariše na Kranjskem, ki obeta po dosedanjih pripravah tvoriti močno oporo za dosego skupnih ciljev.“

Iz društvene posreovalnice. Službe iščejo: stenograf, zmožen slovenske in nemške stenografije, vaje pisarniškega dela in dobro kvalifikovan; gospodična, začetnica, ki bi rada vstopila v odvetniško ali notarsko pisarno kot strojeprisalka.

Vprašalnica. Gosp. X. v K. Vi ste pa čudnih nazorov, cenjeni tovariš! Vprašate nas, ako nam je res mogoče izvesti stanovsko organizacijo na tem programu in s temi smotri, ki smo jih dosedaj začrtali javno? Vi računate s tem, da ima ta program hude protivnike v večini šefov. Oprostite nam torej, ako Vam povemo odkrito in javno svoje mnenje, cenjeni tovariš. Ako bi čakali, da bi šefi sami prišli na to, da ne gre več po starem kolovozu, bi morda lahko čakali do sodnega dne in bi se še ne izvršila nikaka sprememba, ne dosegli bi ničesar. Treba je torej od naše strani sistematičnega, premišljenega in vstrajnega dela. Treba se je prilagoditi današnjemu socialnemu toku. Stari nazori so se preživeli in sedaj veje drugačni duh kakor n. pr. pred desetimi leti.

Ako se zahteva moderniziranje povsod, zahtevamo ga lahko tudi mi. Potrjujemo Vam, da se najdejo v vrstah naših šefov marsikateri gospodje, ki pravijo, da so napredni in socialni in da jim je napredek vse, ki pa praktično v najožjem krogu ne poznajo napredka, ki se ne marajo uživati v današnji tok. Ti gospodje pa so po našem mnenju reakcionarci kljub največjemu viku in kriku, da so napredni, socialni in bogve kaj še vse. Če bi bili vsi šefi taki, kakor si jih Vi v splošnem mislite, potem seveda bi bilo najboljšo, da vržemo puško v koruzo in da se damo poteptati. Med svojimi šefi pa imamo tudi može, ki svoje napredno-socialno mišljenje izvršujejo ravno napram svojemu uradništvu. Le poglejte g. dra. Karla Trillerja v Ljubljani! Vedno je sedel z zanimanjem našim težnjam in zahtevam, našo organizacijo pozdravljaj z veseljem, vzpodbujal k organizacijskemu delu, v svoji pisarni pa je dejansko pokazal, da odobrava naše zahteve kajti on plačuje svoje uradništvo pošteno. In takih dr. Trillerjev je več v vrstah naših šefov. Cenjeni tovariš, zato ni naš program „utopija“ in zato Vam pravimo, da boste kmalu lahko občutili sadove našega dela in potem tudi upoštevali korist in pomen organizacije. Verujte nam pa tudi, da to delo ne bo nosilo koristi samo nam, marveč tudi našim šefom in da nam bodo morali to priznati tudi oni šefi, ki nas sedaj gledajo po strani, ker nas smatrajo le za nenastljive nezadovoljneže in nočejo uvideti, da hočemo le sebi in njim dobro, ker mi ne zahtevamo le poštene plače, ampak za pošteno plačo tudi poštenega dela. Če imate še kake dvome, se le še oglasite; za danes pa brez zamere.

Spominjajte se Družbe sv. Cirila in Metoda!

Etika in politika.

Predaval v „Akademiji“ dne 24. februarja 1907 g. vseučil. docent g. Albert Bazala iz Zagreba.

Ponatisk iz „Nove Dobe“.

Brošura po 30 vin. se dobiva v knjigotržnici g. Lav. Schwentnerja v Ljubljani.

Svojo bogato zalogo

VOZOV

novih in že rabljenih priporoča izdelovatelj vozov

FRAN VISJAN

v Ljubljani, Rimska cesta št. 11.

Kraški teran

od 56 l naprej, cena po dogovoru.

Zaloga:

Jakob Lavrenčič
Godnje št. 4, pošta Dutovlje.

Somišljeniki!

Širite in naročajte povsodi „Novo Dobo“! — Zahtevajte list po vseh gostilnah in kavarnah!

Ustanovljeno 1842. Telefon št. 154.

BRATA EBERL

Tovarna oljnatih barv, lakov in firneža. Slikarija napisov. Dekoracijska, stavbinska in pohištvena pleskarija. Električni obrat.

Prodajalna: Miklošičeva cesta 6 nasproti hotela „Union“.
Delavnica: Igriške ulice 6 Ljubljana.

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4

priporoča slavnim županstvom ter vsem e. kr. in drugim javnim uradom svojo

popolno zalogo uradnih tiskovin,

slavnim hranilnicam in posojilnicam se priporoča tudi v izvrševanje hranilnih knjižic; slavnim narodnim in drugim društvom v izvrševanje vabil, pravil, plakatov, diplom, ki jih izvršuje v navadnem ali v večbarvnem tisku najokusneje.

Postrežba točna in solidna.

Cene zmerne.

Prva domača dolenska žganjarna Ivan Rakoše i. dr.

Straža-Toplice

priporoča

Slivovko navadno K 1'— lit.	Tropinovec navad. K 1'— lit.
III. „ 1'10 „	III. „ 1'10 „
II. „ 1'30 „	II. „ 1'20 „
I. „ 1'50 „	I. „ 1'40 „
Drožnik III. „ 1'30 „	Brinjevec III. „ 1'40 „
II. „ 1'50 „	II. „ 1'80 „
I. „ 1'80 „	I. „ 2'— „

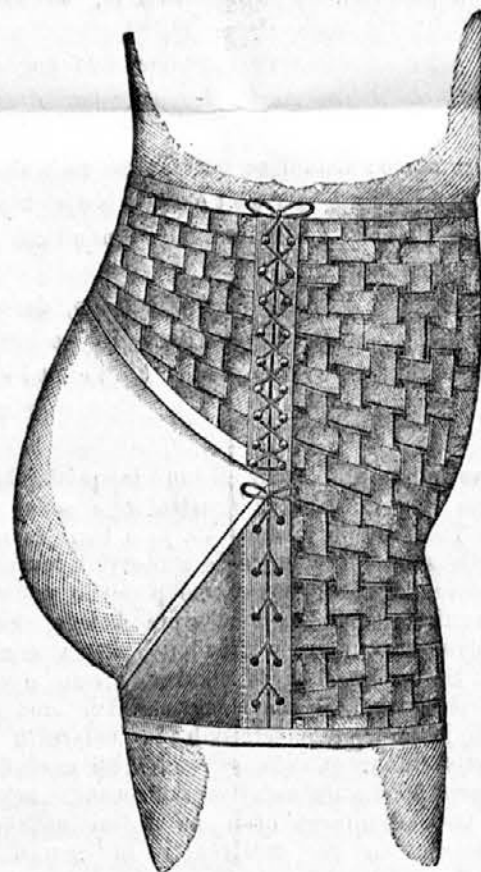
Vinsko žganje (konjak) od 3 do 8 K = 7/10 litra.

Specijaliteta „Slovenec“ narodna grenčica narodni liker od K 1'10 do K 1'20 liter.

Destilacija vsakovrstnih najfinejših likerjev od K 1'— do K 1'60 liter.

Uvoz in izvoz čajnega ruma od K 1'— do K 2'— liter i. t. d., i. t. d.

Odpošilja se v steklenicah, zabojih in sodih, ter se prazna nepokvarjena posoda sprejme nazaj v račun in sicer steklenice 10 vin. komad in sodi 5 vin. liter franco Straža-Toplice. Na zahtevo se pošljejo vzorci brezplačno!

Izdelovatelja kirurg. instrumentov

Br. Hlavka, Ljubljana

atelje za ortopedične aparate in bandaže

Priporočata svojo veliko zalogo obvezil za zdravstvo in bolniško postrežbo, bižejev, irigatorjev aparatov za inhalacije s paro in mrzlo, sterilizirane obveze in pamuka, kakor tudi nogavic za krčne žile, kilne pasove, vsakovrstne brizgalke, stvari in aparate za samoklistiranje, najboljša kvaliteta gumijevih posteljnih podložk. Vse bangade se izdelujejo pod strogim nadzorstvom po odredbah p. n. gg. zdravnikov. — Zunanja naročila se točno in diskretno dopošiljajo.

Galvanični poniklovalni zavod z motornim obratom. Popravila se izvršujejo točno in ceno.

AVGUST BELLE

Unec pri Rakeku,

prva in edina domača opekarna s sušilnim stiskanjem (Trockenpressung).

Prične izdelovati pomladi 1908 zidarsko, zarezno in vso drugovrstno opeko v vsaki množini.

Podružnica v Celovcu

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v Spljetu

Delniška glavnica:

2.000.000 kron.

v Ljubljani

Reservni fond:

200.000 kron.

obrestuje vlogé na knjižice in na tekoči račun od dne vloge do dne vzdiga

po 4 1/2 %

Rentni davek plačuje banka sama.

Sprejema zglasila za subskripcijo deležev Hotel. družbe z o. z. Triglav po 500, 1000, 5000 in 10.000 K

Rentni davek plačuje banka sama.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!